

ПОЛИТИКИНИ ЧАРАМ ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXII — Број 436
Субота, 7 мај 1960 год.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

БЕЖАТИ И КРИТИ СЕ?
ЗАД ЈЕ ТО СВЕ ШТО
УМЕМО? ЗАД
НЕ МОЖЕМО
И ДА СЕ БО-
РИМО?

ЗАШТО СЕ
ГРАЂАНИ
НЕ УЈЕДИ-
НЕ И УСТА-
НУ ПРО-
ТИВ
МОКРА?

ЗБОГ ТОГА
ШТО ЈЕ
ЗЕМЉОТРЕС
УНИШТИО
СВЕ!

ГУБИТАК ЕЛЕКТРИ-
КЕ ЕНЕРГИЈЕ УНИ-
ШТИО ЈЕ БЕСКОРИ-
СНИМ НАШЕ
ЗРАЧНЕ ПУШКЕ!
СВЕ ЈЕ УНИШТЕНО
СЕМ МРЕЖЕ КОЈА
"РАДИ" НА СУ-
ИАНУ ЕНЕРГИ-
ЈУ!

... МОКО И НЕГОВИ
ЉУДИ ОПЛАШКАЛИ
СУ МУЗЕЈ СТАРОГ
ОРУЖЈА!

ОВЕ СТАРУДИЈЕ
ИЗ 20-ОГ ВЕКА ИЗ-
ГЛЕДАЈУ СМЕШНО...
МИ НЕ ИТЕКАКО МО-
ЖИ ДОБРО ДА
ПОСЛУЖЕ!

"ЕЛДА, ЈА И ДРУГИ ОМАЗНИЦИ СМО ПОКУ-
ШАВАЛИ ДА ОСВОЈИМО ЦЕНТРАЛУ АЛИ,
БИЛИ СМО БЕСПОМОЃНИ ПРЕД МОКООВИМ
НАОРУЖАНИМ БАНДИТИМА. НАСМО УСПЕЛИ
ДА СТИГНЕМО ДО УРЕЂАЈА ЗА ИСКЉУЧИ-
ВАЊЕ РАЗОРНЕ МРЕЖЕ КОЈА НАС ЈЕ ОД-
ВАЈАЛА ОД ОСТАЛОГ СВЕТА".

ХА! ХА! ШТА МОГУ
ОВАКО НЕНАОРУЖАНИ!
КОСИМО ИХ СИМ СЕ
ПРИБЛИЖЕ!

ТЕ МОКИ ПОЧЕО ЈЕ
ЛОВ НА НЕЗАШТИ-
ЋЕНЕ ЈУДЕ...

НАЊИТЕ ПРОФЕСО-
РА И ОНУ ДЕ-
ВОЈКУ ОНИ СУ ПО-
БУНИЛИ СТАНОВ-
НИКЕ ПРО-
ТИВ НАС!

"ВРЕМЕ ЈЕ ПРОЛАЗИЛО. СВИ
НАШИ ПОКУШАЈИ ЗАВРШАВА-
ЛИ СУ СЕ НЕУСПЕХОМ. ТАДА
ЈЕ МОКО ИЗВУКАО ИЗ МУ-
ЗЕЈА И МЛАЗНИ АВИОН.
СА СВОЗИМ НОВИМ ОРУ-
ЖЈЕМ ГОНИО НАС ЈЕ КАО
ЗЕЧЕВЕ!"

"У МАЛО ЈЕЗЕРО У ПАР-
КУ ПУСТИО ЈЕ КРОКОДИ-
ЛЕ ИЗ ЗООЛОШКИХ ВРТО-
ВА... СВОЈЕ УХВАЂЕНЕ
НЕПРИЈАТЕЉЕ, МЕЂУ
ЊИМА ЕЛДУ И МЕНЕ,
ОДРЕДИО ЈЕ ЗА ЊИ-
ХОВЕ ЖРТВЕ..."

И ТАДА САМ
СЕ ЈА ПОЖА-
ВИО! ПА, САД
БАР ИМАМО
РЕВОЛВЕРЕ!

ЈЕДНА ОД
МОКООВИХ
ПАТРОЛА!

ПРИМЕ-
ТИЛИ
СУ
НАС!

ОВАМО...
БРЗО! ТУ ЈЕ
МОЈЕ СКО-
НИШТЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

- ТРАГОМ ЈЕДНЕ ЛЕГЕНДЕ
 - ОКО СПЛАВА КРУЖИЛЕ СУ АЈКУЛЕ
 - СПОРТ — МЕДИЦИНА — ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:
Пут у средиште земље, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Томахаук, Трећи у планини.

КО ЋЕ БИТИ ПОБЕДНИК

— Ко ће бити победник на научном пољу у 1970 години, — гласило је питање које је Галупов институт у својој анкети поставио становницима десет изабраних земаља. Већина анкетираних је приписала победу Совјетском Савезу. У Западној Немачкој је резултат био: 36% за Совјетски Савез, 29% за Сједињене Државе а само 14% за себе саму. У Великој Британији се 48% изјаснило у корист Совјетског Савеза а само 17% за Сједињене Државе. У Француској је 59% дало првенство Совјетском Савезу а само 18% Сједињеним Државама. Међу анкетиранима у Индији 46% је као победника назначило Совјетски Савез а само 8% Сједињене Државе. У Холандији је однос 43% према 22% у корист Совјетског Савеза а у Швајцарској је 40% према 34%.

Анкетирани становници Сједињених Држава дали су предност својој земљи: 70% анкетираних је изјавило да ће Сједињене Државе ускоро на научном пољу престигли Совјетски Савез. Само 16% се изјаснило у корист „опасног супарника“.

Дали знате да су Мачак и Тигар — рођаци?

Једног лепог дана сrete Тигар рођака Мачка.

— Јадни мој рођаче, — рече му Тигар, — како си мали. Зар ћеш увек остати такав?

— Да си ти, као ја, пао у руке људи, брзо би схватио како се то десило! — одговори Мачак.

— А шта су они? — у чуду запиташе Тигар. — Покажи ми једног од њих.

— Онда пођи са мном! И они кренуше заједно. Успут наиђоше на једно крдо волова. „Долазе“, помисли Тигар и запиташе Мачка:

— Да ли су то они? Мачак се осмехну и одговори:

— Не, али видиш, један мали човек, уствари дете-пастир, чува толико крдо волова. Гони их пред собом где зажели.

„Долазе“, — опет помисли Тигар и запиташе:

— Јесу ли то?

— Глупи мој рођаче! Људи се увек налазе на леђима коња и тако јуре где год зажеље.

Кад сretoше караван камила Тигар повика:

— Ево их!

— Нису ли то они, преварио си се. Довољан је само један човек па да се све ове

МАЧАК И ТИГАР

доносиш радост! — рече Дрвосеча. Али, кад си већ превалио толику пут, хоћеш ли нешто да ми помогнеш?

Тигар се зачуди: Човек тражи помоћ од мене! Намигну рођаку Мачку као да каже: видиш, твој толико уздизани Човек тражи моју помоћ.

— А шта то, — упита Тигар Дрвосечу, — треба да ти учиним?

— Расцепи ово дрво шапама. Ја сам почео, али немам више снаге.

Да покаже јачину, Тигар снажно заре канџе у распукло дрво.

Дрвосеча из процепа брзо извуче клин и Тигрове шапе осталоше прикљештене.

Задовољан, Човек приђе Тигру и седе поред њега. Прекрсти ноге и запали лулу.

Тигар није одмах разумео шта се десило. Али, и кад почеше шапе да га боле, не пусти ни један крик.

Мачак се за то време успле на једно дрво и поче да посматра рођака, смећећи се и уврћући бркове. Видевши га безбрижног Тигар запиташе:

— Рођаче, да ли ће ме Човек пустити пре но што postanем мали као ти?

— То једино алах зна, — одговори Мачак. Мау!

Прича се да је отада Мачак почео да мауче.

ЧИТАЊЕ ИЗМЕЂУ РЕДОВА

Редови штампани „између редова“ требало би да појевине књигу — тврди професор Г. ван Берг из Амстердама. Штампанем међуредова отпао би садашњи размак али специјални шаблон би их стварао и тако омогућавао да се текст чита као и у нормално штампаној књизи.

Овај професор иде још један корак даље у рационализацији. Предлаже штампане црвених и зелених редова један преко другог. Помоћу црвених наочара или црвене лампе био би видљив зелени текст, док би црвени ишче-зао. Зелене наочаре или зелена светлост чинили би видљивим црвени текст, а зелен се не би видео. Штампане у две боје, по мишљењу овог професора ствара могућност да и текстови буду на два језика. Једном бојом би се штампало на једном језику, а другом бојом на другом, што би олакшало и учење страних језика. Он се нада да ће његова метода бити нарочито усвојена за зубенике језика.

Маџарац и зависит

Неки човек је имао пса и маџарца. Пса је јако волео, увек га је мазно и држао у својој соби.

Стојећи у својој штали маџарац прожет зависити, помисли: „Морам дознати зашто газда воли пса!“ И он поче пажљиво да посматра: видео је да пас скаче и лаје чим види газду, умивава се око

њега све док га овај не узме у руке.

Зато се и маџарац реши да угоди газди. Уђе у кућу и поче да њаче и да се рита. Затим, као пас, подиже предње ноге и спусти их на газдин кревет.

Уплашен, човек се наљути и поче маџарца да удара штапом.

Слепо подражавање не води добром.

огромне животиње повежу једна за другу, а он да их поведе куд жели.

Стигоше у једну велику шуму. Ту је секао дрва један Дрвосеча.

— Ево, погледај, то је је-

дан од људи, Човек! — рече Мачак.

Тигар се изненади: тако неугледан!

Мачак упознаде Тигра са Дрвосечом и објасни му зашто су дошли.

— Добродошао, Тигре, ти

Ишли једном заједно маџарац и пас. На маџаревим леђима налазио се пак пун хлеба.

Ишли, заморили се и осетили глад.

Маџарац поче да грицка траву која је расла поред пута. Пас то није могао па га замоди за мало хлеба.

Не обазирјући се на молбу, он је и даље пасео. И најзад му рече:

— Ако си гладан, нађи сам

себи храну. Код мене нема сувишног хлеба за тебе.

Пас га погледа и ућута. Наједном у даљини спазисе вука. Дрхћући од страха и цвокоћући зубима, маџарац рече:

— Хоћеш ли ме заштитити?

— О! — одговори пас. — Ти си малопре јео сам, па се сад сам и штити.

Напуштајући маџарца пас оде на другу страну, а маџарац постаде вуку плен.

Буди добар друг па ће и теби помоћи у невољи.

Ripley's

Веровалти илти не!

ПАРТИЈА ШАХА ЗА ЗАМАК

ЕНГЛЕСКИ КРАЉ ЏОН ИГРАЈУЋИ ПАРТИЈУ ШАХА С ФУЛКОМ ФИЦВОРИНОМ У КОЈОЈ ЈЕ КАО УЛОГ БИО ФИЦВОРИНОВ ЗАМАК КОЈИ ЈЕ КРАЉ ЗАУЗЕО, ТОЛИКО СЕ РАЗБЕЖЕНО КАД ЈЕ ИЗГУБИО ДА ЈЕ ШАХОВСКУ ТАБЛУ РАЗБИО О ПРОТИВНИКОВУ ГЛАВУ ФИЦВОРИН ЈЕ ВРАТИО УДАРАЦ — АЛИ МУ ЈЕ КРАЉ ЏОН ИПАК ВРАТИО ЗАМАК (1204)

НИЈАГАРИН ВОДОПАД — СПОМЕНИК ИШЧЕЗЛОМ НАРОДУ ИМЕ НИЈАГАРА — ЈЕ СВЕ ШТО ЈЕ ОСТАЛО ОД СТАРОГ ИНДИЈАНСКОГ НАРОДА КОЈИ ЈЕ НЕКАД ЖИВЕО КРАЈ ОНГИЈАРЕ — САДА — НИЈАГАРЕ

© 1959, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

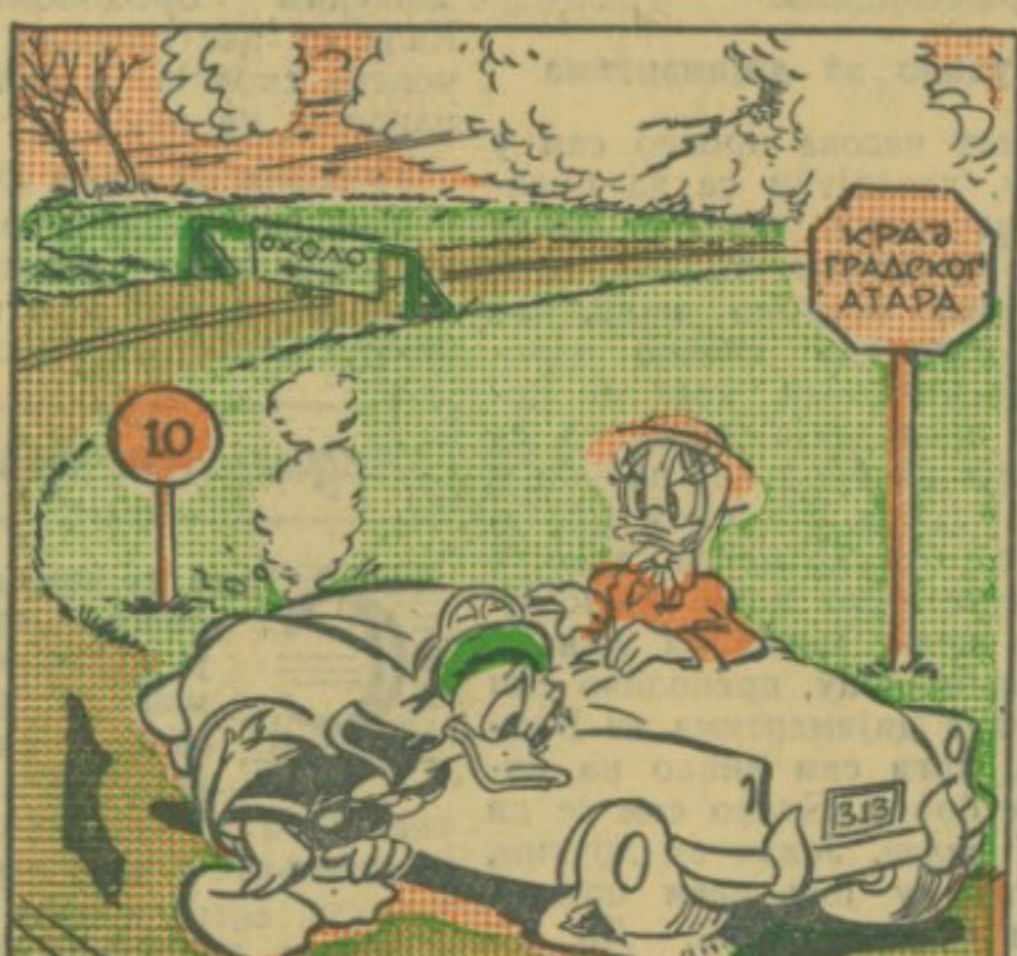
ЗА ИЗГРАДУ ЦЕПНОГ НОЖА С 75 СЕЧИВА БИЛЕ СУ ПОТРЕБНЕ 2 ГОДИНЕ (ШЕФИАЛ, ЕНГЛЕСКА, 1850-51)

СУЦЛОКРЕТ ВУГОК 513 САНТИМЕТАРА ОАГАЈЛО ЈЕ ЏОН БОРТАР ИЗ БЕЛ ГАРДЕНСА (КАЛИФОРНИЈА)

МАЛИ АМЕРИЧКИ МАЈМУН ТАМАРИН ИМА ОГРОМНЕ БРКОВЕ

ОНОГА, КОЈИ СВЕ РАЗДА, ПРЕ НО ШТО УМРЕ ТРЕБА УДАРИТИ ОВОМ СЕКИРОМ ПО ГЛАВИ

СТАТУА И НАТПИС СЕ НАЛАЗЕ ИСПРЕД УБОШКОГ ДОМА У ЛЕОМИНГТЕРУ (ЕНГЛЕСКА)

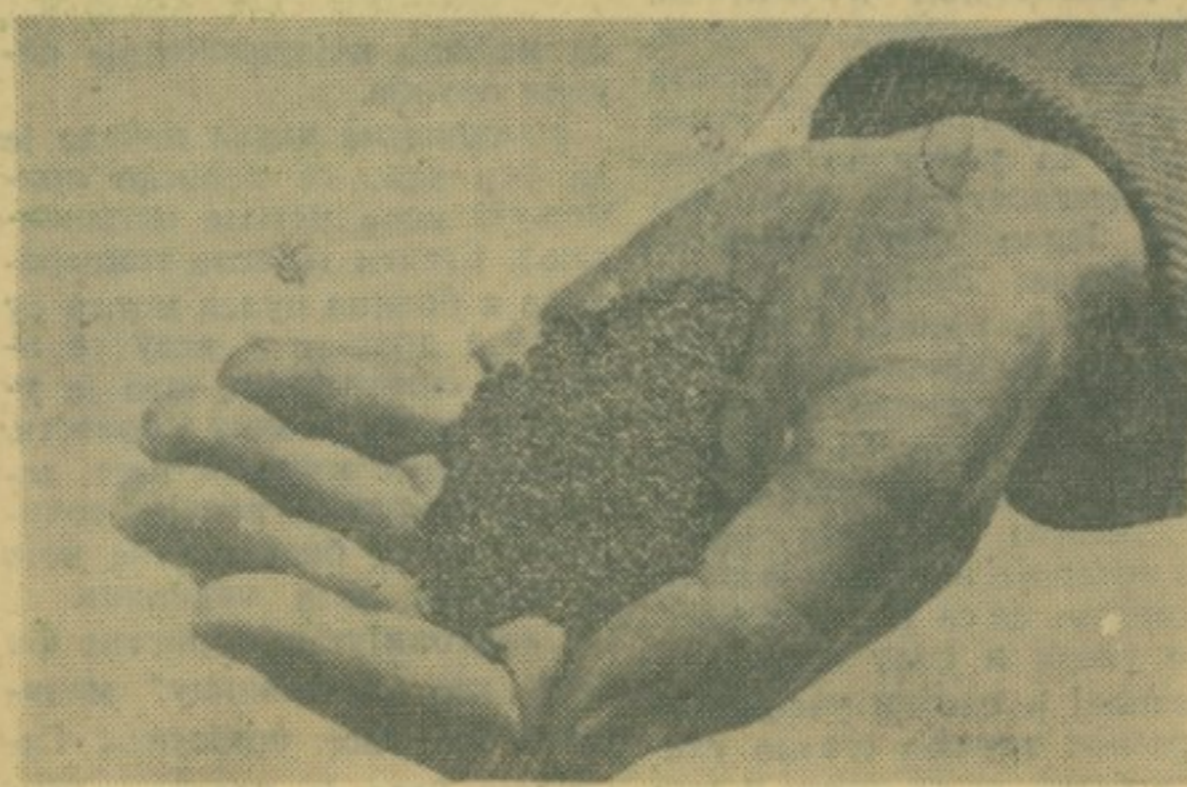

РИБЉА ЈАЈА ПРЕКО ПОШТЕ

ЗАХВАЉУЈУЋИ ПЛАСТИЧНИМ КЕСИЦАМА ОЛАКШАНО ЈЕ И ТРАНСПОРТОВАЊЕ РИВИЦА ЧИЈА ЈАЈА НЕ ПОДНОСЕ ПРОЦЕС СУШЕЊА.

Икетићи чудног сдржаја путују на све стране света из Копенхагена. У њима се налазе рибља јаја, која често нису већа од главе чиоде. Личе на семе цвећа, али њему није потребна земља за клијање, него вода. Извесне врсте тропских риба живе под различитим условима: једне у мочварним пределима где имају превише воде, а друге у сушним, где потпуно оскудевају у

ЈАЈАШЦА РИБА. ЛИЧЕ НА СЕМЕ ЦВЕЋА

ној. Али, природа се побринула и за рибе које живе у сушним областима, па њихова јаја могу, и после дужег времена без воде, да дају потомство. Икра ових риба у стању је да издржи без воде дуго, а неке врсте чак и три године. Међутим, чим се јаја спусте у воду на њима попуца опна и ускоро се појављују рибице крупних очију које одмах весело запливају.

Рибља икра из сушних области смешта се у одгајилиште тропских риба у Копенхагену. Ту се налази много акваријума са тропским рибицама, где оне живе и многе се, а често једна другу прождиру. Јаја из ових акваријума ваде се опрезно и затим суше. У том стању шаљу се на све стране света, па их љубитељи риба поново оживљавају. На овај начин решен је проблем транспорта ових лепих рибица које у многим акваријумима света служе и у научне сврхе, а и као спорт.

Остварене жеље

Седи глобтротер

вешанина Густава Хакансона не омета дубока старост да оствари своје жеље. Дуго је он сновљао да пође на пут и види што више света, па је најзад у мају 1959, у својој 75 години, кео одважно на бицикл и кренуо. Иначе он има 14 унучића.

Хакансон је пропутовао Данску, Немачку, Аустрију, Југославију, Грчку, Турску, Либан, Сирију, Јордан и Израел. Пре кратког времена завршио је своју турнеју. Новинарима је изјавио да је пут био леп и занимљив, али ипак „ломало“ заморан. Када су га упитали чему има да захвали за своју дубоку и крешку старост, он је одговорно:

— Никад нисам пазио на начин исхране, али пре 25 година одрекао сам се дувана.

Приликом свог путовања било је дана кад је преваливао и по 200 километара. Наравно, није увек држао тај темпо, јер је успут разгледао и непознате пределе.

Његов најзбуђивнији доживљај у току пута био је када је ухашен у Турској, као сумњив елемент.

Када су се органи власти уверили да је његова седа брада права, пуштен је одмах на слободу уз многа извињења.

141.000 километара на бициклу

Наш земљак Виктор Зајелишник кренуо је на пут 1957 године и досад је прешао Аљаску, Канаду, Сједињене Америчке Државе, Мексико, Африку, Европу, Русију и Ау-

стралију. Зајелишник верује да ће до краја ове године остварити своју жељу и превалити 141.000 километара.

Штаке нису омеде

Тркача број 1233 штаке нису омеде да учествује у велској трци у Енглеској. Иако није могао да постигне значајан успех у брзини, овај млади и инвалид, син лорда Патенхама, превалио је целу стазу уз поздраве, пуне симпатија, публике која је посматрала трку. Истрајност је довела до успеха!

јан успех у брзини, овај млади и инвалид, син лорда Патенхама, превалио је целу стазу уз поздраве, пуне симпатија, публике која је посматрала трку. Истрајност је довела до успеха!

ОКО СПЛАВА

КРУЖИЛЕ СУ АЈКУЛЕ

Спенсер Минот, бивши телеграфиста на броду „Британија“, описује борбу на живот и смрт десеторице морнара на малом сплаву.

Човек, помахнуто од жеђи, једва се одржавао на нашем несигурном и клизавом сплаву. Застао је за моменат, нишући се, подивљалог погледа и с пеном на устима, а онда је крикнувши, скочио међу изгледале ајкуле. Са ужасом сам посматрао како његов тропски шлем плива по површини воде црвеној од крви.

Неколико тренутака раније било нас је десеторица на овом малом сплаву који је носила струја у близини Екватора. Измучени, прекривени пливковима и набrekli од сунца које је немилосрдно пекао, забрљани од главе до пете дебелим слојем машинског уља, остављени смо да лагано умиремо под тропским сунцем без воде и хране.

Како сам жалио за удобношћу и хладовином на ланском броду „Британија“, који је са преко 200 чланова посаде на путу за Бомбај претрпео хаварију и лекао сада на дну Атлантског Океана. А немачки ратни брод, који га је потопио ујутру 25 марта 1941 године, тринаест дана пошто смо напустили ливерпулску луку, оставио нас је на милост и немилост мору.

Поскакали смо у воду пре него што је брод потонуо, и почели да се боримо за живот са таласима, готово 800 миља далеко од најближег копна. Свако је покушавао да се дочепи ма чега што је пловило по површини. Уништени су били готово сви чамци за спасавање још на палуби брода, а неколико

предсталих било је претрпачно рањеницима.

Лудило за дијамантима

Шест часова провео сам у мору, хватајући се за поломљене даске, остатке брода које су носили таласи. Већ сам био изгубио наду, кад сам изненада спазио одломљен поклопац који се после експлозије откинуо са отвора на бродској палуби и пао у море. На овом „сплаву“ од око 2,5 метра седео је погнуте главе неки човек. Испод праве маске од уља на његовом лицу, препознао сам трговца дијамантима из Бомбаја, кога сам виђао на палуби брода. Попео сам се на овај сплав. Један за другим, стигли су још неки преживели бродоломници. До сумрака нас се окупало шесторица — два моринска официра, три члана посаде укључујући и мене, и трговац дијамантима. Окренут нама леђима он је кришом нешто чврсто стезао узасе.

Са доласком ноћи изненада је захладнело. Дрхтали смо у мокрим кошуљама и кратким панталонама наше тропске униформе. Море је било немирно. Наш сплав се стално нагињао, па смо били мокри до голе коже и од таласа који су нас заплускивали. Упирали смо сву снагу да се одржимо на сплаву. А стално се понављала иста сцена: док би се један пењао, други би талас смакао у воду. Мада смо се налазили на Екватору, скупили смо се у гомилу, не би ли се некако загрејали и лакше одржали. Само је трговац дијамантима седео усамљен и стално ћутао.

Следећег дана учинило нам се да у даљини видимо чамца за спасавање. Скинули смо тропске шлемове и њима завеслали. Као да смо поново оживели. Али ускоро је дошло рзочарање. То је био други сплав, сличан нашем,

само још више оптерећен преживелим бродоломницима. Када су нас спазили, четири човека скочише у воду и запливаше ка нама.

Тако нас је било десеторо.

Док је трајао жарки дан, неподношљиво топао, прижељкивали смо ноћ и хладноћу. Сем тога, ужасно је

Медицина кроз векове

Све до појаве Ренесансе, „научника“ је углавном занимао проблем какве елементарне кацићавају свет. Они су размишљали и расправљали о природним ватре, ваздуха, ватре и воде и своје зајачке примењивали и на људско тело које су сматрали „свемиром у минијатури“. Ренесанса је, међутим, донела поред осталог и то да се „чула света“ испитују подробице и реалијне. Доласком Галилеја у Падову, 1592 године, почело је столете мерења.

У Падови Галилеј је предавао математику пред многобројним слушаоцима међу којима је највише било студенаца медицине. Излагао им је своје нове теорије и упознао их са инструментима које је изумео: телескопским сочивима, термоскопом и клатном. Један од његових ученика, Санторио Санторио, назван Санкторијус, „позајмио“ је ове направе за упоредно проучавање температуре и пулса код људи. Један други падовски ђак, Енглев Вилијам Хервеј, применио је касније Галилејеве законе о кретању и механици да би решио проблем циркулације крви. То је уствари најпре било питање мерења: колико се крви креће кроз артерије, али оно је касније помогло да се реши загонетна о улози и раду срца.

Галилеј је својим ученицима из разних земаља стално уливао у главу да су опити и тер-

било гледати ајкуле које су непрестано кружиле око нашег сплава и с времена на време роњећи покушавале да га одоздо подухвате и преврну.

Окружени ајкулама

Другог дана већ је кожа почела да нам пуца на непокривеним деловима тела. Жеђ нас је несносно мучила. Трговац дијамантима на кога нико није обраћао пажњу, наједном је почео да виче. Очи су му се исколачиле као у наркомана. Избезумљено је звао своју жену и децу, грчевито стежући кутију с дијамантима. Он је први од нас умро. Са пеном на устима скочио је са сплава.

Никада нећу заборавити његове крике када су га ајкуле нападе. Нити његов тропски шлем који је још сатима поигравао на површини мора.

Сваки минут проведени испод ватрене кугле на небу изгледао је дуг као сат. Од несносне врућине и блештавости били смо избезумљени. Пред очи су ми искривале чудесне слике. У једном тренутку угледао сам себе на некој раскошној гозби. Огроман сто био је прекривен разним јелима, пићем и јужним воћем. Зграбио сам велику чашу лимунде али кад сам је принео устима, рука ми је задрхтала и освежавајући сок почео је да се прелива. Тргао сам се. Вратио се у стварност — уокло се видео непрегледни океан, сунце је пекао, а ајкуле претиле.

Некако смо преживели ноћ, али дан смо дочекали још исцрпљенији, на ивици лудила. Као у бунилу један морнар зграбио је мој тропски шлем. С тешком муком сам му га истргао из руке. Он се тада окренуо једном другом и позвао га да пливају. Заједно су скочили у море и онако малаксали потонули за часак.

Остало нас је још седморо.

Фатаморгана

Убрао затим један морински поручник из Мидленда, нешто неразговорно мрмљави устао је и као од шале превалио се преко ивице.

Ми преостали били смо избезумљени од ужаса и страха. Струја нас је носила, и нико се од нас није ни питао ни интересовао куда плывимо. Два морнара не обзирајући се на опасност спустили су ноге у воду да се мало расхладе. Чуо се само зев разјављених чељусти ајкула: обојица су неповратно одвучени у море.

Нас четворица: један морински старији поручник, механичар из Ливерпула, Алф Ворен из Бирмингема и ја — Спенсер Минот, телеграфиста, са ужасом смо гледали један другог. Чинило нам се да ће сплав ускоро остати празан.

Али смрт се продужавала.

Освануо је четврти дан на сплаву. Такође сунчан и топао. Ајкуле су нас упорно пратиле, као да су знале да смо им сигуран залагај. Лица, ноге и стопала су нам отекли. Лежали смо у агонији. Вапио сам за гутљајем воде. Тада поручник зграби шакама морску воду.

— Ево... — нудио нас је. — То је најслаба вода, — и почео је да пије слано-горку бљутаву воду.

Истог поподневна он је пао са сплава. Покушали смо да га извучемо. Рукама ме је био чврсто зграбио за врат и умало ме није одвукао. Успели смо да га поинемо. Али таман кад смо мислили да се смирио он поново покуша да скочи. Већ није био при чистој свести. Разјарен насрнуо је на нас, покушавајући да нас гурне са сплава. Борба са њим трајала је око три сата, а онда је почео да малаксава. Када је сунце зашло придигао се, и као да шета закорачио преко ивице у море.

Те ноћи захватила нас је буре. Таласи су прелазили преко наших глава. Сплав се неколико пута преврнуо, али ми смо настојали да останемо заједно. Када се ујутру невреме стишало и море умирило, „видео“ сам како се из мора уздиже мала колица. Из ње је изишао неки Кинез, обучен у дугу свилену хаљину. Крај њега је стајала његова ћерка, којој је нешто наредно и она је заронила у воду. Љупку девојку заменила је страшна стварност: једна огромна мрка ајкула устремила се на сплав.

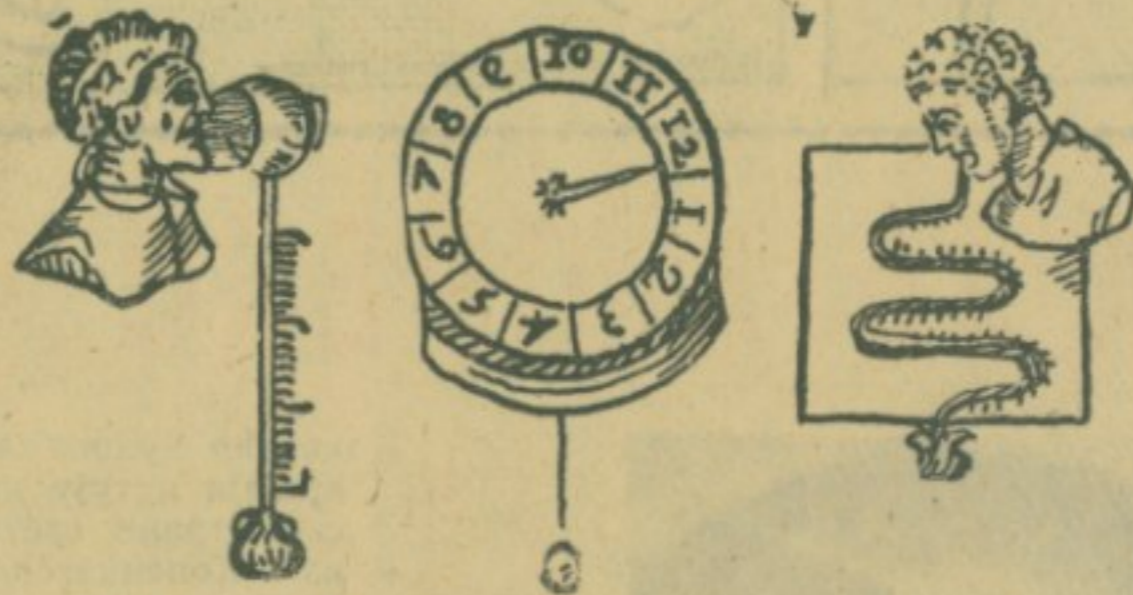
Крајем петог дана, сваки од нас тројице мислио је само једно: ко је следећи?

Лица су нам била наједна и рањива; очи исколачене, усне испуцале и суве. Механичар је са шаком над очима гледао у блештаво сунце, и гласно размишљао, али то је више било бунцање:

НАЈМАЊЕ ПИСМО НА СВЕТУ

На једној људској длаци Јерменски гравер Едуард Кварзио „написао“ је писмо упућено једном познанику, са поруком од 8 речи.

СТОЛЕТЕ МЕРЕЊА

Термометри (лево и десно) и пулсометар (у средини) који је Санкторијус употребљавао.

на мерења најдрагоценије научног оружја.

Медицинска наука почела је да учи како се корисно примењују нове методе истраживања. Степен телесне температуре и брзина пулса могли су се сада довести у везу са осталим симптомима, што је употпуњавало слику болести. Часовници с клатном, ваге, лењир, градуране посуде, сочива — то су биле алатке које је физика дала медицици.

Санкторијус је користио физичку као „помоћницу“ медицици. Од свог пријатеља Галилеја узео је клатно и тер-

мометар и употребио их за клиничка истраживања. Он је први конструирао часовник за мерење пулса — основа му је била клатно — да би могао да добије податке о вези између болести и брзине којом удара било болесника. Кад би се дужина клатна подесила тако да једно клаћење одговара размаку између два удара, пулс је био тачно мерен на бројнику везаном са шеталицом. Санкторијус је с поносом тврдио да његов „пулсологијум“ може да мери ударе била с математичком извесношћу.

— Потпуно сам распорен. Нема смисла више продужавати.

Алф и ја смо га храбрили. Али он је скинуо свој појас за спасавање и безвољно склизнуо са сплава.

Дуго смо посматрали његову главу, изнад површине мора.

Последња нада

Прошло је неколико часова. Алф, који је дремао наслоњен на моје колена, трже се и седе.

— Гледај! — узвикну. — Дим на хоризонту.

Занста сам угледао брод. Почели смо из свег грла да вичемо, машући тропским шлемовима. Изгледало је прво да се брод приближава, а онда изненада, промени правац. Алф спусти ноге у воду и прошапта:

— Веслају ногама ка њему. Ајкула му зграби десну ногу испод колена. Муњевито сам извукао нож и зарео га у њушку немани, и она се повуче у воду али слушти месо с Алфове ноге до саме кости. Раздерао сам појас за спасавање и преврио му рану.

Брод је, у даљини, изгледао као тачка. Нису нас спазили, и неповратно је отишао. И последњи зрачак наде је утрнуо. Потпуно сломљени очекивали смо ноћ која ће нам најзад донети смрт и — смирење. Али на пола часа пре сумрака, опет сам угледао брод. Пловио је право ка нама.

Махао сам шлемом све док га више, изнурен, нисам могао држати рукама изнад главе.

Са брода је спуштен један чамца у море и посада је завеслала ка нама. Ускоро смо били на палуби шпанског путничког брода „Кабо де Хорнос“. Још исте вечери над Алфом је извршена операција.

Искрцали су нас у луци Санта Круз де Тенериф, на Канарским Острвима. Ту сам провео четири месеца, а Алф је пренет у болницу изван зоне за интернирце. Затим сам репатриран за Енглеску.

Отада Алфа више нисам видео. А волео бих да га гретнем, јер ми је и после толико година још потребна потврда да ово сада — није сан.

Термометар се, такође, може употребити у поставању дијагнозе, говорио је Санкторијус, да би се „овакодневно с тачношћу могло видети колико телесна топлота болесника отступа од нормалне“.

У својим покушајима да измери „понашање тела“ Санкторијус је употребљавао „столицу за мерење“. Ако се човек измери пре и после јела, а затим и после завршеног варења, један део хране региструје се као повећање његове телесне тежине, а други као излучевине. Међутим, количина унесене хране увек је већа од онога што се добије сабирањем излучевина и повећањем телесном тежином. У то време та разлика приписивана је „невидљивом знојењу“. Међутим, те процесе, које је Санкторијус тек наслућивао, ми данас називамо метаболизмом, тојст променом материја у организму.

Неуморни експериментатор провео је безбројне часове у својој стоници за мерење: мерио је себе и пре и после узимања хране као и пре и после спавања. Могао би се рећи да је Санкторијус буквално живео на терацијама. То је био први случај у историји медицине да један лекар покушава да испита физиолошке процесе помоћу тачног мерења.

Нажалост, Санкторијус је по својим идејама, био далеко испред свог времена и многа његова открића остала су дуго без практичне примене.

МАТИС: БЕЛО ПЕРЈЕ

АНРИ МАТИС

Штајн, чији је салон у Паризу био стетиште напредних писаца и уметника. У њему је сликар одмах примљен као равн осталима. Ту се упознао с другим непознатим сликарем, Паблом Пикасом, и с будућим чувеним критичарима Бернардом Бернсоном и Роцером Фрајом. Од тога дана, цена и значај Матисових слика стално расте.

Охрабрен продајом, уметник се још више удаљио од реализма. Своју слику „Радост живота“ послао је у Салон 1906 године и она је изазвала буру још већу од претходног платна. Чак и Лео Штајн, најватренији Матисов бранилац, био је запрепаштен његовом слободом. Па ипак, после неколико недеља, пошто је доста дана провео на изложби, Штајн је изјавио да је та Матисова слика једна од најзначајнијих за своју епоху и положио је откупну своту.

Поступак овог америчког колекционара био је одлучујући за Матисову будућност. Сликара и даље називају варалицом, „проповедником ру-

жњоће“ и другим погрдним именима, али он сада може да живи од своје уметности и не мора да чини никакве уступке традицији. Две године касније, један руски богаташ откупује све Матисове радове створане последњих месеци и наручује му још неколико слика.

Успеси нису изменили Матисов карактер. Он је остао скроман, једноставан и веома прилежан, као што је увек био. Средњег раста, снажан, овај црвенокоши човек с правилним цртама лица увек је зрачно светлим и топлим погледом. По доброћудности је потсећао на породичне лекаре старог кова тако да су га пријатељи звали „доктор“.

Успеси нису изменили Матисов карактер. Он је остао скроман, једноставан и веома прилежан, као што је увек био. Средњег раста, снажан, овај црвенокоши човек с правилним цртама лица увек је зрачно светлим и топлим погледом. По доброћудности је потсећао на породичне лекаре старог кова тако да су га пријатељи звали „доктор“.

Један од највећих сликара прве половине 20 столећа, Анри Матис, сликао је природу и људе на сасвим изузетан начин. Међутим, кад је хтео, могао је да их слика потпуно реалистички. За њега, као и за толике друге, то није било нимало тешко. Уосталом, његово сликарство било је реалистичко пуних петнаест година, а тада је схватио да су уметност и природа две у суштини различите ствари. У Матису се догодио преокрет кад је упознао боје оријенталског ћилимарства и византиских мозаика.

Овај велики новатор постао је уметник сасвим случајно. Да се није разболео од слепог црева, вероватно никад не би узео четку у руке. Рођен у Кат-Камбрезију, у северној Француској, 1869 године, он се определио за правне науке. Док је у Паризу студирао, није никад пожелело да види ни један од великих музеја. Али, у двадесетој години добио је напад слепог црева после чега је морао месецима да лежи док се запаљење сасвим не стиша. Од дуга времена је купио боје и почео да преликава разгледнице. Тек тада је открио свој прави позив и у 22 години почео да учи сликарство.

Касније, кад је изградио свој став у уметности, требало је да издржи и борбу до успеха. А она му је тешко пала, јер није био млад. Имао је 35 година и старао се о жени и троје деце.

Године 1905 послао је у париски Салон слику „Жена са шеширом“, која је у уметничком свету деловала као експлозија бомбе. Свет се нашао увређен и тврдио да то и није слика, већ Матисов каприс — да би се наругао публици бацно јој је у лице ђуп боја. Сваког дана на изложби се окупљала публика пред Матисовом сликом и изгласа се смејала. Појединци су чак били толико разјарени да је Матис смео само једанпут да оде на изложбу а његова жена ниједном.

Ипак се догодило „чудо“. Пошто је на први поглед изјавио да су то „брљотине“ какве докле никад није видео у животу, амерички колекционар Лео Штајн вратио се у Салон и купио слику за 500 франака.

Породица је примила новац са великом захвалношћу, а уметнику се пружио могућност да бар неко време ради оно што жели а не оно што мора. Већ годинама је он примао од оца месечну помоћ од 100 франака и цак чих пиринач. Како то није било довољно за издржавање пет чланова, његова је супруга била принуђена да отвори дућан са украсним стварима за жене. Продаја изложене слике више је користила као морална неголи материјална помоћ.

Та „брљотина“ коју је Штајн откупао у Салону 1905 године касније ће се означити као почетак новог пута модерне уметности. У сваком случају уметнику је послужила као отскочна даска. Купац је одвео Матиса својој сестри, познатој Гертруди

МАРК ТВЕН У АНЕГДОТАМА

— уз педесетогодишњицу смрти великог хумористе —

Марка Твена, који је у то време радио као репортер у једном провинцијском листу, напао је једног дана главни уредник због тога што редовно изоставља имена људи који су у извесној вези са локалним вестима. Три дана касније уредник се морао из свег гласа насмејати кад му је Твен донео следећу вест:

„У нашем граду беснеја је данас страховита непогода; гром је ударио у шталу на имању Хенрија Видсона и убио три краве по имену Белка, Шаруља и Цвета.“

Неки одгајивач паса поносно је једног дана показао Марку Твену једног од својих изванредно дресираних „ученика“.

— Видите, кад ја овом псу кажем да скочи — он скочи; кад му кажем „лези“ — он одмах опружи све четири; кад му наредим да поједе јабуку, он ће је појести иако не воли јабуке; ако ставим пред њега најсочније парче меса и забраним му да га дира, неће га ни таћи чак и када је најгладнији.

Слушајући ово Марк Твен се насмешио, а затим је у недоумици завртео главом:

— Увек сам много волео псе, али све до данас нисам знао да и међу њима има и таквих глупака као међу људима.

★ ★
Марк Твеа се једном подвргао општем прегледу на некој клиници. После неколико дана са клинике му је стигао извештај: „Морамо чам најалост саопштити да смо утврдили тешко обољење од туберкулозе и опасно проширење срца“.

Твен, који се добро осећао, са сумњом је завртео главом и извештај бацно у корпу. После два дана са клинике је стигао телеграм: „Налази грешком замењени Ваше стање добро.“

На то је Марк Твен одговорио такође телеграмом: „Прекасно. Пре два дана извршио самоубиство.“

ТОМАХАВК

ПАНЕЛ 1: **ХРУУМ!** (Sound effect of a battle cry or explosion)

ПАНЕЛ 2: **ЈОШ ЈЕДАН ЗИД ЈЕ НАСТРАДАО! ИНДИЈАНЦИ ДОЛАЗЕ!** (A soldier reports another wall has fallen and Indians are approaching)

ПАНЕЛ 3: **ВРАТИЋЕМО ИМ МИЛО ЗА ДРАГО! ДЕНЕ, ИЗГУРАЈ ЈЕДНО НАШЕ БУРЕ БАРУТА!** (A soldier orders to give the Indians something in return for a barrel of powder)

ПАНЕЛ 4: **КАД СУ СЕ НАПАДАЦИ ПРИБЛИЖИЛИ... САД СУ НА ПРАВОМ ОТОСТОЈАЊУ!** (A soldier reports the attackers are close and now in the right position)

ПАНЕЛ 5: **ХРУУУМ!** (Sound effect of a battle cry or explosion)

ПАНЕЛ 6: **А КАД СЕ ДИМ РАЗИШАО... ТО НАМ БЕЖЕ! ЕКСПЛОЗИЈА ИХ ЈЕ УПЛАШИЛА! ШТО НАМ ЈЕ ОСТАЛО ОД ТВРЂАВЕ!** (A soldier reports that when the smoke cleared, the attackers fled in panic and nothing was left of the fort)

ПАНЕЛ 7: **КАРАВАН ПУТУЈЕ КРОЗ ШУМУ, ДУЖ БРЗЕ РЕКЕ... ТИШИНА! НИ ГЛАС ДА СЕ НЕ ЧУЈЕ!** (A caravan travels through a forest along a fast river, with a note about silence)

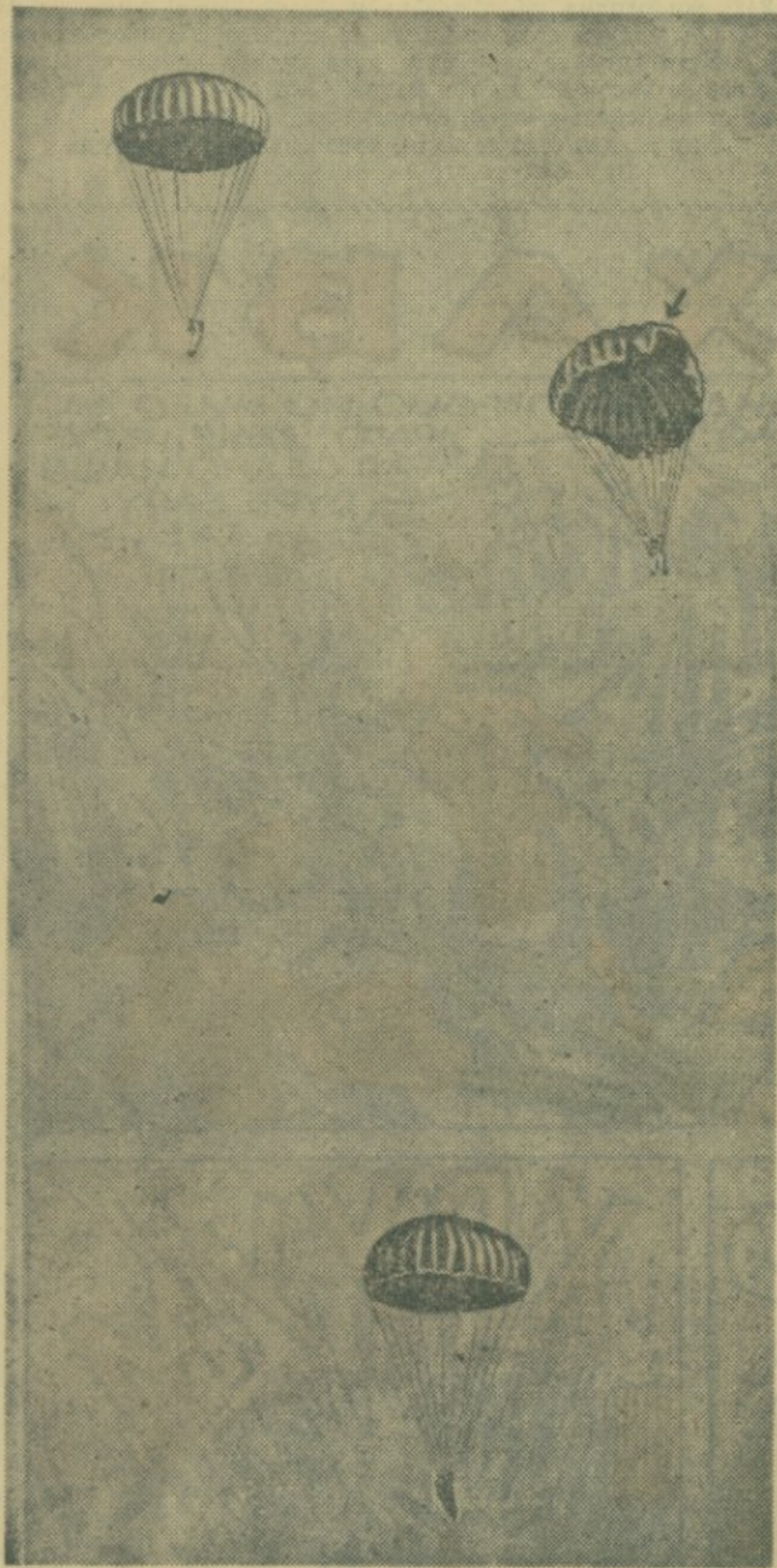
ГРАДОВИ КОЈИ ТОНУ

Недавна мерења показала су да неки рејони главног града Мексика леже данас седам метара ниже него пре седамдесет година. При томе је утврђено да се за последње три деценије њихов ниво спустио за шест метара. Узрок томе био би, сматрају стручњаци, брз пораст броја становника у овом граду. Јасно је, међутим, да на спуштање земљишта није утицала тежина повећаног броја становника и њихових домова. Град који се све више шири троши огромне количине подземне воде: вододржљиви слојеви испод града истрошили су се и тло је почело да се слеже.

Иста таква појава забележена је недавно и у Токију где се на неким местима за кратко време земља спустила за три метра. Слегање тла у главном граду Јапана резултат је неконтролисаног трошења подземних вода.

Некад...

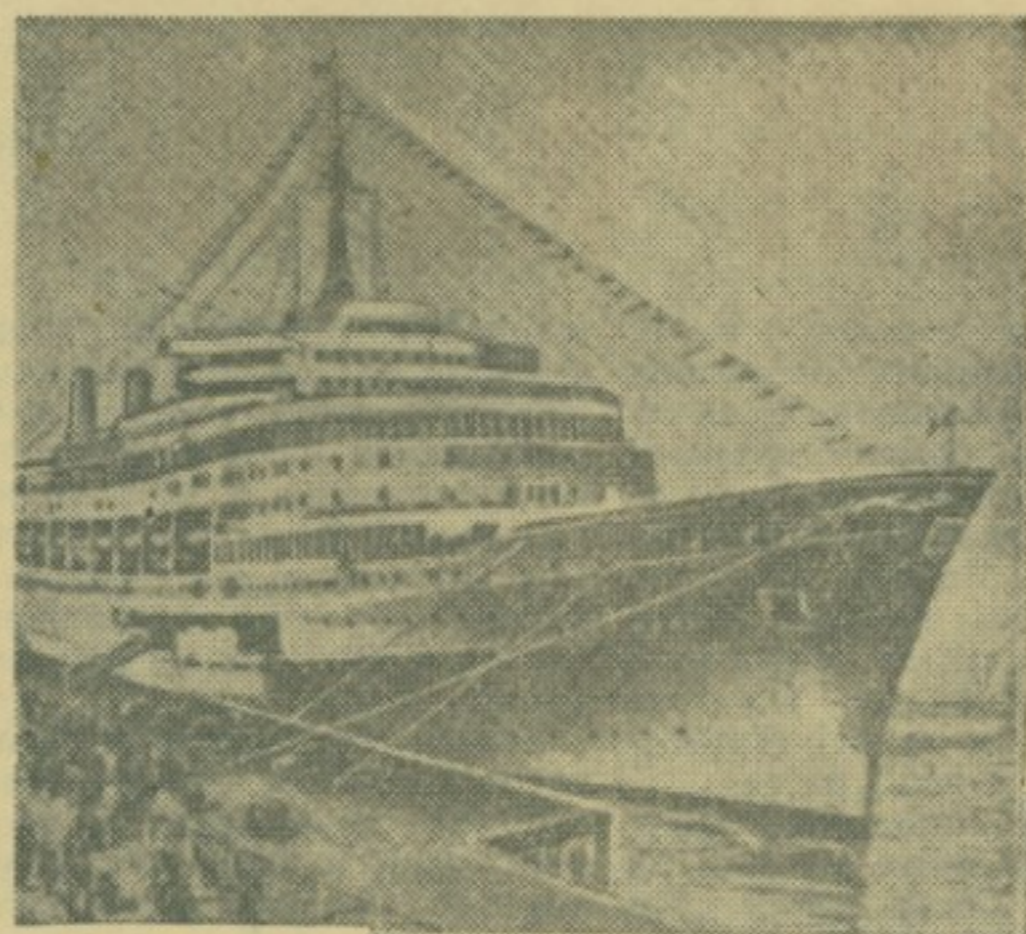
На пацифичким острвима некада се пошта испоручивала искључиво у лименим кутијама. Већи бродови раније нису пристајали у свим местима као сада, већ су пошту изbacивали у лименим кутијама које су људи хватали из малих чамаца и преносили на острво. Сада се с том праксом готово сасвим престало.

НЕМА ВРЕМЕНА ЗА УЗБУЂЕЊЕ

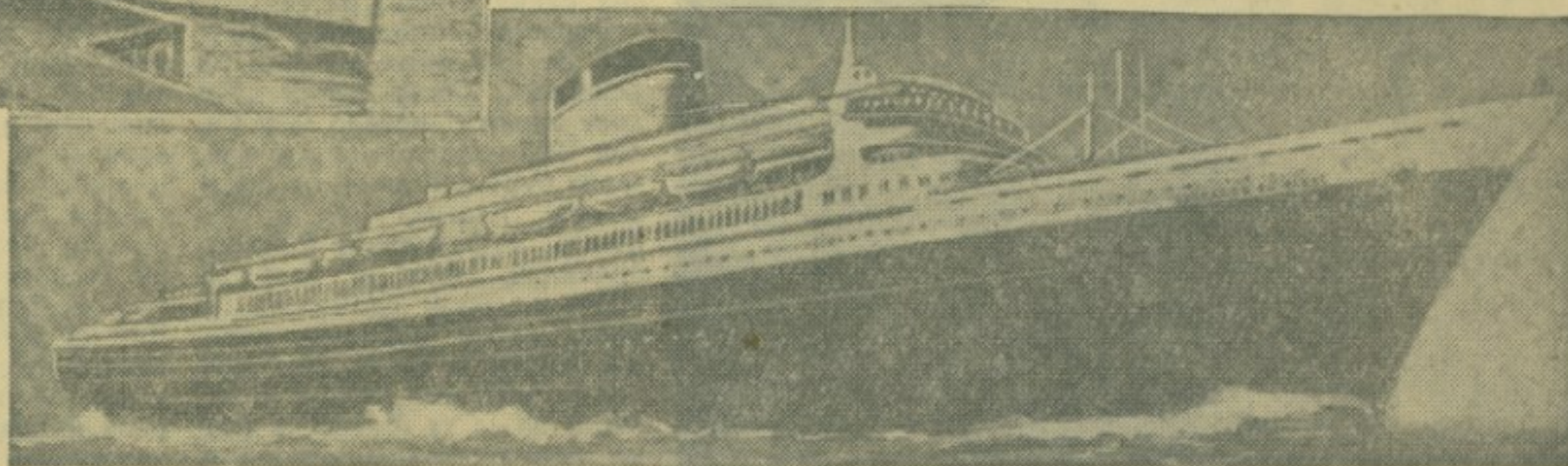
Завреме вежби скакања падобраном из ловачких авиона, стотине шведских официра и претставника цивилне власти били су очевици једног необичног спасења. Двадесетогодишњи каплар Јохансон, како се звао овај питаоца школе Хелгун, чији се падобран није отворио, скочио је пети из авиона са висине од 350 метара. Конопци су се заплели па затим откинули. Резервни падобран је затајио. У слободном паду летео је брзином од 250 метара. На непуних 100 метара изнад земље сручио се на падобран свога друга Цакрисона. Наравно да га је оштетио али се тада наједном његов резервни падобран отворио и — тако је само за два секунда избегао сигурну смрт.

Доцније је Јохансон причао како је приметио да нешто није у реду, али „није имао времена“ да се узбуђује и страхује. Питао се само да није учинио какву грешку, која ће му умањити углед и оцену.

„Канбе

„Леонардо да Винчи“

ОШТРА КОНКУРЕНЦИЈА ИЗМЕЂУ АВИОНА И БРОДОВА

БРОДОВИ СУТРАШЊИЦЕ

Ускоро ће наступити нова ера у пловидби морима и океанима. Све оштрија конкуренција између бродова и авиона, наметнула је бржу модернизацију првих. У 1957 години из Америке у Европу превезено је бродовима 1.037 милиона путника док је авионима прелетело Атлантик 1.023 милиона. У прошлој години четрнаест ваздухопловних компанија превезле су преко Атлантика 1.6 милиона путника док је 17 бродских друштва само 884.000.

Да би издржали овакво супарништво бродовласници су приступили изградњи нових

бродова који треба да одрачу нову еру у пловидби. Један од првих таквих бродова је „Франс“ који ће маја ове године запловити из луке Сен Назер. Јуна ће Италијани поринути свој брод „Леонардо да Винчи“, а Енглеца такође гради нове путничке бродове. Американци планирају изградњу не диновских него мамутских пловних објеката који треба да омогуће пловидбу Атлантиком по цени једнонедељне зараде радника. „Леонардо да Винчи“ ће бити најлепши брод италијанске морнарице и један од најлуксузнијих бродова на свету. Из луке у Бенони ка Њујорку запловиће 30 јуна брод од

232 метра дужине са 1250 путника док ће посада бројати 570 људи. Други италијански путнички брод „Викторија“ по луксузу први на свету, са 600 путника, запловиће ове године под заставом Либертије.

Бродом столећа сматра се „Канбера“ који ће бити поринут идуће године. Турбо-електрични погон даваће му брзину од 25,5 чворова, односно морских миља (једна морска миља је дуга 1852 метра). Овај британски брод од 45.000 тона моћи ће да прими 2250 путника, више него „Квин Елизабет“ од 80.000 бруто-регистралих тона.

Све ове бродове треба да

надмаши амерички „мамут-брод“ „Мир“ са својих 90 хиљада бруто регистарских тона. Моћи ће да прими 6.000 путника а возња преко Атлантика неће бити скупља од 50 долара, колико износи недељна плата обичног радника. Трошкови око изградње овог брода износиће 160 милиона долара, а биће готов 1965 године. „Гигантоманија“ ће бити крунисана изградњом брода „Уједињене нације“ који треба, по пројекту, да буде изграђен до 1969 године. Брод ће имати 120.000 бруто регистарских тона, 2.000 чланова посаде а примаће 8.000 путника. Возња Атлантиком, у одласку и повратку, стајаће само 200 долара.

Лов на гомољике

Неки Американци који је путујући по Европи стигао и у Југозападну Француску зауставио се једног ведрога јесењег дана пред неочекиваним и необичним призором: група сељака је ишла улицом и сваки од њих водио је на узници по једну свињу.

„Смешна земља! — прогунђао је запрепашћени Јенки. — Овде воде у шетњу свиње као што ми водимо децу или псе!“

Оваква заблуда није ретка, али је за једног Француза неопростива. Јер, сваки Француз зна да свиње не иду у шетњу, већ у лов и оно што оне „улове“ сматра се не само у Француској, већ и читавом свету, као највећи деликатес чак и на трпезама правих гурмана. То су гомољике, кртоласти плодови једне нарочите подземне врсте печурака. Човеку још није успело да их одгаји у баштама или на било ком другом месту и само у ретким случајевима у стању је да их откри-

је без помоћи свиња и њиховог осетљивог „носа“.

Постоје различите врсте гомољика, али гурмани највише цене црнкасте кртоле из Француске и Италије. Незнатна количина ове ароматичне печурке довољна је да се најобичније јело претвори у несвакидашњу посланицу. Неколико режњева гомољике у омлету од јаја, сосу или соку од печења учиниће од ових јела ремекдела гурманске кухиње.

Овај чудни лов на гомољике почиње тиме што сељаци и њихове свиње најпре претраже сва она места где је драгоцена гљива нађена претходне сезоне. Међутим, то тражење често се заврши без успеха јер су гомољике „хуљиве биљке“ и човек не може да рачуна да ће их два пута узастопце наћи на истом месту.

Гомољика одаје своје „скривене“ нарочитим мирисом коју људски нос ретко кад може осетити. Свиње га, међутим, одмах препознају и почињу да грокћу од радо-

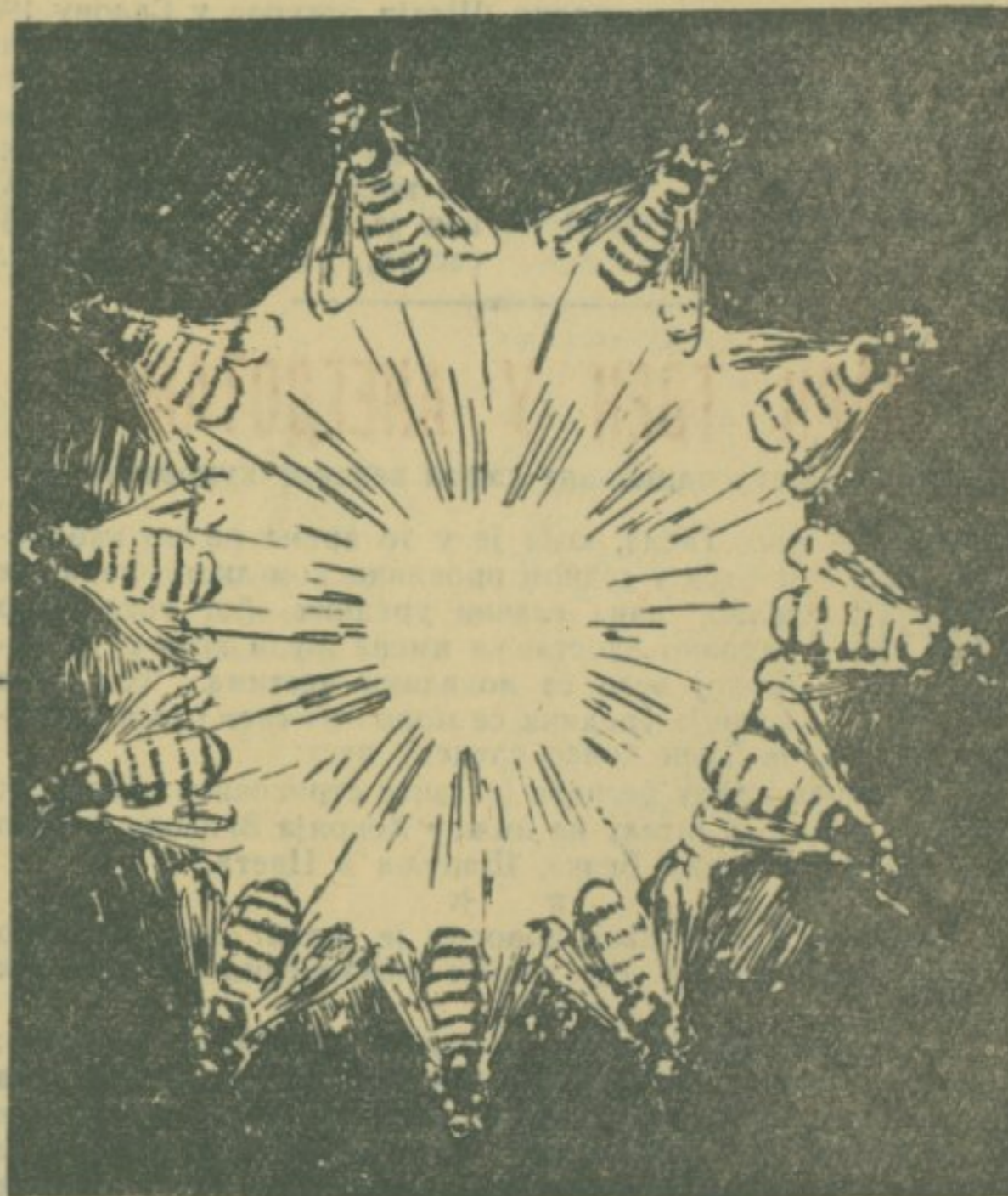
сти. За сваку гомољику коју изрију из земље добијају, као награду — нешто да поједу, а понекад чак и по коју драгоцену кртолицу. То је премија за добро обављен посао и потстрек да и даље вредно траже.

У Италији, међутим, за откривање гомољика употребљавају се пси, чак постоји и школа за обучавање пасога гомољичара. Управитељ ове

јединствене школе је Батиста Монкијеро, познат под именом „професор Барот“. Обука почиње тиме што се пси уче да из земље ископавају мале дрвене предмете. Сваког пута кад пас успешно обави задатак добије као награду комад хлеба. После извесног времена уместо дрвених предмета у земљу се закопавају праве гомољике и за сваку такву нађену кртолу долази као награда нека „псећа посланица“. Гомољике се закопавају све дубље, и дубље, све док пас не научи да копа и до тридесет-четрдесет сантиметара да би је нашао и заслужио награду.

Инжењери њприроде

Човек је конструисао уређаје за климатизацију у двадесетом веку. Међутим контролisanе температуре ваздуха веома је старо. Пчеле које са човеком „живе“ вековима, подшавају саме температуру у својим кошницама. За време летења пчеле „хладилнице-вентилатори“ хладе ваздух и ослобађају кошницу сувишне влаге која би могла неповољно да утиче на ферментацију нектара. Зимом се оне скупе и све заједно „вежбају“ — стварајући на тај начин топлоту.

Град пред морем

Један од највећих градова на свету а најнасељенији у НР Кини ШАНГАЈ лежи на реци Хуанпу. Удаљен је 20 км од Јангцекјанга а 70 км од обала Источно-Кинеског Мора. У шангајску луку улазе и највећи прекоокеански бродови. Град је важна железничка раскрсница а велики индустријски и трговачки центар. Најважнија је текстилна, а потом дуванска, машиноградњевинска и бродоградилна индустрија. Има универзитет и друге школе. Назив је кинески и у преводу значи „Град пред морем“.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Борова острва

У западном делу Средоземног Мора, југозападно од Балеарских Острва, а 90 км источно од обале Шпаније на површини од 760 км² леже ПИТИУСКА ОСТРВА. На њима живи око 30.000 становника — Шпанаца. Тле је плодно и искоришћено за воћњаке и винограде. Острво је планинско и покривено боровом шумом. Име потиче од грчке речи pitus — бор.

ТРАГОМ ЈЕДНЕ ЛЕГЕНДЕ

Да ли је човек већ
лећео на вештачком
сателиту

У најскорије време, можда за годину или две, очекује се да ће човек полетети у свемир на вештачком сателиту. Позната су чак и имена људи који се за овај лет већ дуго времена припремају. После огромних успеха које је астронаутика постигла у последње време, јер људском руком начињена мала тела већ су летела или лете око Месеца и Сунца, нико не сумња да ће и човек моћи да лети око земље кроз безваздушни простор.

У старим предањима, легендама и хроникама налазе се већ раније познати подаци, нејасни или загонетни, за које се претпостављало да су само фантазија. Али сада, изгледа да би у њима могло бити и мало истине. Не поставља се питање да ли су људи некад знали за вештину летења кроз ваздух, а још мање кроз безваздушни простор, већ се помиња да су са других светова, из нама непознатих даљина, једном, а можда и двапут, некаква бића долазила на нашу планету. Њихова научна и техничка достигнућа морала су далеко премашати ова којима ми данас располажемо.

Лот и Енох

Један совјетски научник потсећа на библиско казивање о Лоту, синувиу Аврамовом, из чијих би се доживљаја извео закључак да су становници неког другог света провели неко време на Земљи, имали додира са људима, а затим отишли.

У вези са тим помиње се и старозаветна личност Енох, који је према легендама и апокрифима имао заиста необичан живот. Досада се сматрало да је то производ маште, без неке стварне подлоге, јер догађај који није записан, због другограјног препричавања допуњава се измишљеним подацима и толико измени, да је тешко разликовати истину од измишљеног.

У Старом завету се каже само да је Енох син Јаред, а отац Метузалема, познато са своје дугевечности. Многи опширније податке о овој личности пружају апокрифи — књиге које је црква одбацила, али које су за историју веома занимљиве.

„Књига о Еноху“, како се обично скраћено назива апокриф о њему, позната је у више верзија. Потиче са Блиског Истока, али је њен порекло и старост тешко утврдити. За Енохове доживљаје се више сазнало у Европи тек 1773, када је пронађен етиопски текст његове књиге, преведен потом на латински. Постоји и један српски текст „Књиге о Еноху“, доста различит од етиопског, чији је рукопис 1941 изгорео у Народној библиотеци у Београду, али

га је срећом за науку, у своје време објавио Стојан Новковић. Српски текст није писан пре XVI века и свакако је препис неког старијег рукописа, или је превод са грчког.

Енохови доживљаји

Енох сам прича о својим доживљајима: једног дана, кад је напунио 360 година, кад је спавао, дошла су к њему два страшно велика човека, какве никада на Земљи није видео. Лица су им сијала као Сунце, очи изгледале као упаљене свеће, из уста им избијала ватра, а руке им биле као златна крила. Они га пробудише и рекосе му да их је господ послао да га поведу са собом на небеса, с тим да, кад се врати, исприча синовима и осталим укућанима шта је тамо видео.

Енох се силно уплаши, а онда га она двојица узму у своја крила и понесу на прво небо. Ту га изведоше пред „старешине и управљаче звезданих редова“ који му показаше кретање звезда из године у годину и одакле долазе облаци и где сускла дишта снега и росе. Видео је превелико море, веће од оног на Земљи.

После тога га попеше на друго небо, где нађе осуђенике како се муче. На трећем се налазио рај. Али на северу наиђоше на маглу и таму, без светлости и огња.

Важније је оно што је Енох видео на четвртном небу: показаше му Сунце и Месец, њихове размере и кретање, како излазе и залазе, како са запада опет долазе на исток, колико траје година и како се рачуна. Затим, на петом небу, Енох срете нека бића налик на огромне људе, а на шестом

виде анђеле са лицима светлим као Сунце, како проучавају устројство света и кретање Сунца, Месеца и звезда. На седмом небу му показаше господина на престолу.

Енох је записивао без пре станка 30 дана и толико ноћи оно што је Вретиц, арханђел који пише о делима господњим, из књига читао. Тако је исписао 360 књига у којима се говори о Земљи и мору, о кретању елемената, о времену, о годинама и данима.

Пошто је са овим Енохова обука била завршена, господ му нареди да кад сиђе на Земљу исприча својим синовима све што је чуо и видео, а књиге да се чувају са оца на сина. За ово му је оставио рок 30 дана, а потом ће послати анђеле да Еноха узму са Земље.

Има ли истине?

Овај српски текст разликује се само у појединости, а оно што је битно и за нас важно код свих је исто. Покушајмо да из замршеног Еноховог причања — какво је до данас сачувано — издвојимо оно што би могло бити стварно од онога што је измишљено.

Седморо небеса наравно да су плод фантазије и каснији уметак. Стари народи сматрали су да се седам тада познатих планета крећу свака на по једној небеској сфери које, једна за другом и обухватајући једна другу, окружују Земљу. Да је попуњавање броја небеса уметнуто накнадно види се по томе што је пакао стављен на небо иако се он, по ондашњем веровању налазио испод Земље.

У анђеле као натприродна бића нико не може веровати. Али кога то Енох назива анђелом? За ону двојицу који су га понели на небо каже да су људи, а оне које је горе видео назива анђелима. Међутим, свакако су то иста бића, и то налик на нас, људе са Земље, јер кад је Енох обукао њихово одело није се разликовао од њих. Вероватно су они били само знатије већи, како сам Енох тврди, јер га је један од њих носио ла-

ко као лист. Њихова лица која сијају можда су били метални и стаклени скафандри, онакви какве ће и

наши астронаути морати да носе. Примитивни Енох и његови савременици, морали су да бића која су дошла са неба, назову анђелима поготову што су летела.

Према томе, док рај и пакао о којима Енох говори спадају у област маште, анђели — или људи, свеједно — који му на првом небу показују кретање звезда, облаке и море, а на четвртном небу проучавају Сунце, Месец и звезде, па и онај господ на седмом небу, могли би бити становници неког другог света који су дошли на Земљу да би је само проучили.

Ако усвојимо као могућну претпоставку да су у давној прошлости нека интелигентна бића долазила из васионе на Земљу, шта би се из Еноховог причања могло узети као стварност? Може се покушати са реконструкцијом догађаја на основу садашњег нашег знања, па би они отприлике овако изгледали:

Становници неке непознате планете, на веома високом културном ступњу, по лицу слични нама, дошли су васионским бродом до Земље. Да би испитали Земљу и прилике на њој, пустили су да њихов брод кружи око ње као вештачки сателит, а неки су се спустили посебним летилицама —

можемо их назвати авионима. Ту су нашли наше претке, људе на почетном ступњу цивилизације, али који су

већ имали развијен говор, вероватно и писмо. Један од њих, онај који се крије под именом Енох, учинио им се образованији, па су одлучили да га пре своје одласка упуте у неке научне истине, у првом реду из области астрономије, да би стекао појам о свету у коме живи.

Повезали су Еноха својим летилицом кроз ваздух — је видео огромно море — океан — и облаке, а они су му објаснили како из њих пада киша и снег. Када је стигао на васионски брод, Енох је угледао путнике на њему како се баве посматрањима, свакако помоћу инструментата које он није могао схватити ни описати, али му је саопштено да они служе за проучавање звезда. Извели су га пред свога команданта — то је онај господ — и овај је наредио да се Еноху издиктирају најосновнија знања, како би их он пренео својим полуобразованим сапеленицима. Због тога су га вратили на Земљу, привремено, а затим опет дошли по њега и повели га са собом, да би, кад се врате на своју планету, могли показати један примерак разумног живог бића са неке планете изгубљене у васионском пространству.

Све ово ће, наравно, остати само хипотеза, док се не пронађу неки материјални докази о боравку на Земљи неких бића из васионе.

СВЕ ВИШЕ...

Механизација не само да продире све више у индустрију и пољопривреду, него и у све друге људске делатности, па и у домаћинство. Негде је има више, негде мање, али свакако она много олакшава живот целој породици, а нарочито домаћинци. У томе се отишло толико далеко да постоје и машине за чишћење ципела, па покретни кревет и друго. Апарати се углавном рукује на тај начин што се притисне на једно електрично дугме.

Аутоматске машине претвориле су и робне куће, улице, банке и поште. Захваљујући њима данас се може по продавницама у свету добити:

цео оброк — од ордевра до слаткиша и пића (слика 1)
Најпрактичнија од свих машина је она која прима банкноте и враћа вам кукур за робу (слика 2)

Најчуднија је она у коју, кад убаците новац и завучете руку, измери вам крвни притисак (слика 3)
Најпријатнија је она која вам кува кафу (слика 4).

ЗАНИМЉИВО

Октобар је најтоплији месец у Индонезији. За време такозваног кишног периода у овом делу света кише падају само ноћу. Разлика између најкраћег и најдужег дана износи око 48 минута. Индонезански језик нема глаголских времена, а нема ни средњи род. На индонезанском језику кинематограф се каже биоскоп.

Међуречје

Велика низија између река Тигриса и Еуфрата позната је под именом МЕСОПОТАМИЈА. У њој је република Ирак. Земљиште поред река је веома плодно, док је оно даље наводњавано од давнина. Богато је нафтом (око Мосула) и каменим угљем. Назив низије је грчког порекла: mesos — средњи и potamos — река, дакле, усред река, тј. међуречје.

Прелаз (брод) Франака преко Мајне

Родни град Гетеа и велики индустријски град у Западној Немачкој ФРАНКФУРТ НА МАЈНИ са преко 650.000 становника, лежи у лепој долини, пуној воћњака и винограда. Назив града је немачки: Franken — Франци, германско племе и Furt — прелаз (брод) преко реке.

ЛЕДЕНА ПАЛАТА

срећа поново насмејати Лидвилу.
Зора првог јануара 1896 била је хладна и ведрa. Група људи се сакупила још рано на врху брдашета. Био је то свечан дан. Тингли С. Вуд, изабрани директор Кристалне палате, требало је да отвори капије леденог здања.

— Ова величанствена зграда стајала је грађане нашег града 60.000 долара, — рекао је Вуд — али ће остати у сећању као једна од највеличанственијих грађевина своје врсте икад сазиданих у Сједињеним Државама.

Саграђена у норманском стилу, цинковска зграда била је украшена свим финесима средњовековне архитектуре. Иако је споља изгледала као тврђава, она је изнутра била

олићење раскоши и сјаја. Огромна балка дворана била је дуга готово 30 метара а широка 17. Иза ње се налазила дворана са клизалиштем готово двоструко већа, затим одлично уређен ресторан, дућани у којима су се продавале успомене, мала позоришта и разни други објекти за разоноду. Све је ово било тако савршено изведено да су посетници пролазили кроз палату отворених уста од изненађења и одушевљења.

Разне статуе су украшавале углове — једна је представљала старог копача злата с његовим магаретом; друга рудара с пијуком, итд. Огромни комади залеђеног говећег меса провидели су се у зидовима и привлачили госте у ресторан. Ван зидина палате налазио се велики ледени тобоган којим су се посетници могли спустити до самог центра града у долини.

Био је то незабораван приказ. У току три месеца није било ниједне ноћи за спавање. Огромне масе света и из других градова, хрлили су у високу балску дворану и на клизалиште. Приходи су из дана у дан расли.

Ако срећа потраје — у овом случају хладно време — општина би за кратко време удвостручила уложени новац и спасла град од финансијске пропасти.

Али, једног мартовског поподнева кроз облаке се одједном пробрло сунце. Следећег дана оно се опет појавило али још топлије. Није протекло много времена а дивно извајани лукови Ледене палате почели су да губе свој чист и чврст облик.

Сваким даном сунце је постајало топлије. Такво про-

леће нису памтили ни најстарији насељеници Колорада. Све брже се топио лед и цурео низ зидове фантастичног замка.

Сазван је ванредни састав општинског одбора. Тингли Вуд се обрати присутнима:

— Нема никакве сумње да ћемо претрпети велике материјалне губитке. Сви смо очекивали да ће зима трајати бар још три месеца.

У палати је одржан последњи бал. Играло се све док сунчеви зраци нису најачали светлост хиљада светиљки које су красиле палату и споља и изнутра. А тада су велике капије затворене заувек.

Неколико дана људи су одлазили да гледају како сунце уништава велелепну грађевину. Оног дана када се коначно срушила и претворила у гомилу полустопљеног леда и бару, никога више није било поред ње. Нелеђу дана је отицала вода и тако се изгубио и њен траг.

Убрзо после тога пронађено је злато источно од места на коме се налазила Ледена палата. Град Лидвил почео је поново да цвета. Многи су веровали да је Ледена палата повратила срећу граду.

ролеће је те године почело врло рано у Лидвилу у држави Колорадо. Али нико му се није радовао. Људи су у групама одлазили сваког дана до брдашца Капитол Хил да би се дуго, шапатом, питали: „Да ли ће издржати?“ „Да ли ће сунце потрајати?“

На површини од више стотина квадратних метара, на самом врху брежуљка, налазила се једна од најлепших грађевина коју је свет видео. Била је то палата чије су северне куле имале обим од 40 метара, а зидове од три метра. Код улаза је стајала велика статуа жене која је испруженом руком показивала ка некад богатим рудницима сребра близу Лидвила. Кип је био висок шест метара а постоље је имало стране од око четири метра.

Палата није била начињена од камена него — од леда. А како је сунце сваки даном сјало све јаче, капље воде почеле су да се сливају са 30 метара високих осмоугаоних торњева и да се упијају у тло.

Велелепна грађевина која је стајала град Лидвил 60.000 долара начињена од 5.000 тона уметнички ископаног леда била је остављена на милост и немилост зрацима сунца које никад раније није тако топло грејало у априлу.

Док су хиљаде посетилаца плаћале 50 центи да би погледале парове како играју у сјајним дворанама од леда или да поједу ручак или вечеру спрењену од меса које је било залеђено у зидовима самог ресторана, претставници градске општине су се гризли питајући се: Да ли ће палата издржати до јула? Цео овај подухват почео

је годину дана раније, у пролеће 1895. Лидвил, некад богата варош копача сребра преживљавала је тешке дане. Цена сребру на светским тржиштима падала је.

Тада је неко предложио да се организује велики зимски карневал који би помогао трговину и потстакло неке рударе који су отишли у друга места да се врате. Да би сковали планове за ову приредбу окупило се 150 истакнутих грађана. Један од њих, који је видео ледене палате у Монреалу и Торонту предложио је да врхунац карневала буде ледена палата у којој би људи могли да играју, клизају се и обеђују.

Одмах је почело узбуђено кошшање.

— То је немогуће, — говорили су једни.

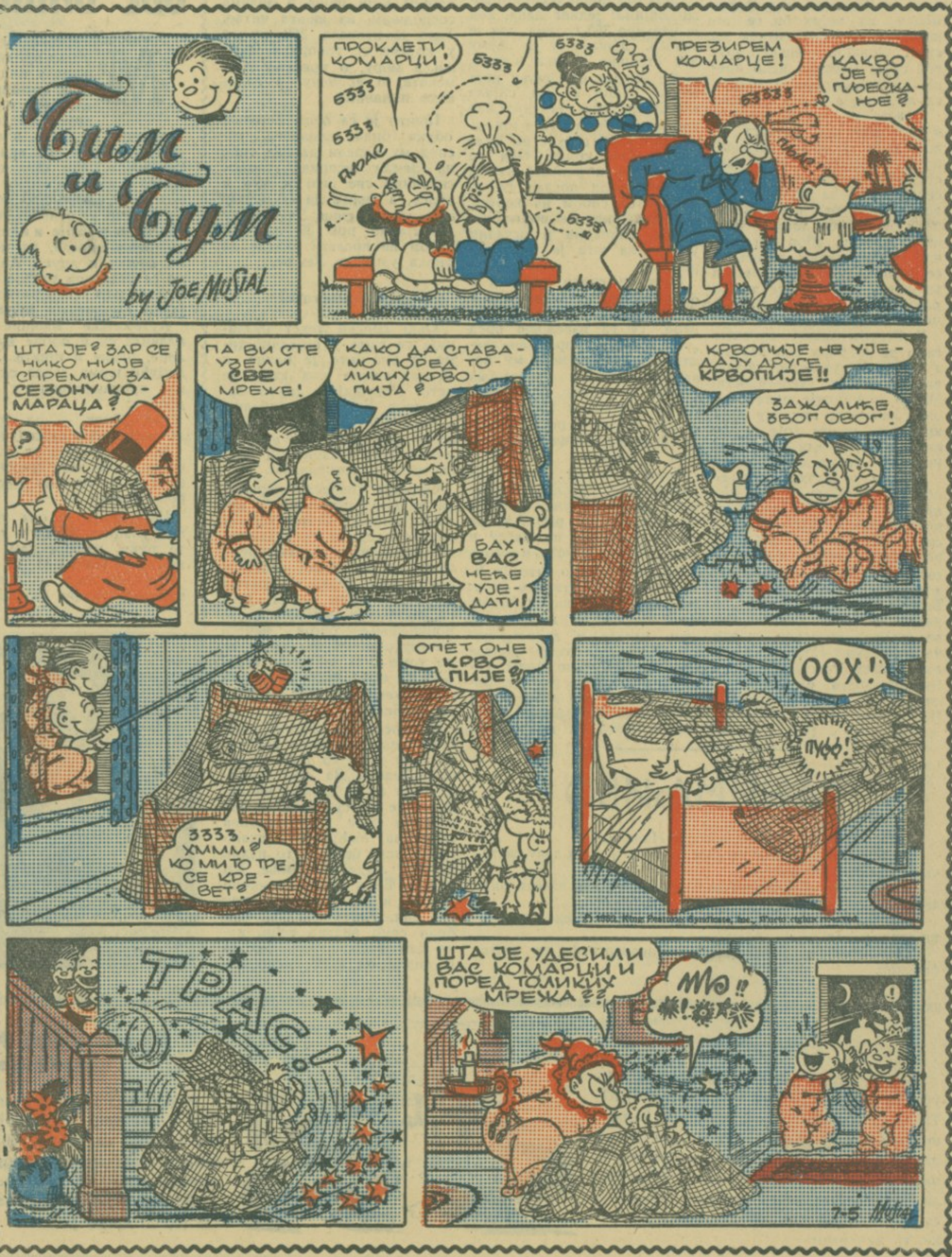
— Зашто? — питали су други. Наша зима траје до јула.

— Сазидаћемо ледену палату која ће учинити да наш град буде уписан у све светске карте, — одушевљавали су се трећи.

Истог дана прикупљено је 20.000 долара за пројекат. Управа водовода је овлашћена да се побрине за лед. Екипе од по 250—300 људи разишле су се по околини. Сечени су велики блокови леда са замрзнутих језера, довлечени санкама са падина оближњих брда. Када је цела околнина отогледа лед је довожен железницом са језера Палмер Лејк, 112 километара јужно од града.

За то време на Капитол Хилу каменоресци су клесали блокове леда и зидали велике куле. Ускоро је постало јасно да они раде сувише споро па је позвана у помоћ велика група канадских дрвосеча.

Последњих недеља 1895 цео град је био узбуђен. Првобитно скупљена сума од 20.000 долара била је потрошена, али су добровољни прилози убрзо помогли даљу изградњу. Било је мало оних који нису веровали да ће се

И ТО СЕ ДЕСИЛО

Један амерички млазави авион је погођен бомбом коју је сам изабацио на циљ: пошто је пустио бомбу авион је почео да понире, и онда наједном — ударила га је бомба коју је сам изабацио. Ово је јединствен случај у историји ваздухопловства, а могућност да се он догоди — један у милион случајева.

Пластични сунђер у стаји за краве

Сељак Антони Брамли из Кидлингтона, у Енглеској, набавио је за својих 80 кржава душеке од пластичног сунђера. На овај „подвиг“ да уведе „крављи конфор“ у штале одлучио се зато што је цена слами јако скочила, а тешко ју је и добити. Сада је, како он тврди, чишћење стаја играчка, а и краве су врло задовољне новим лежиштима.

ПРОБИЛА ЗВУЧНИ ЗИД

Овај подвиг у данашње време не би значио много да га није извела Зиди Банкер из Палм Спринга у Калифорнији, која има 71 годину и одавно је прабаба. Пилотски испит положила је у 65 година.

Циркуске шатре

Деведнаесто столеће је век многобројних великих и малих, чувених и безимених путујућих циркуса. Никоме и никада неће начинити статистику колико их је било. Али, ако многи нису преживели смену прошлог и нашег столећа, бар нам је остало драгоцено искуство: један циркус може да опстане само ако почива на дугој традицији. Трупа мора да путује из места у место, путовање је напорно, становање је без удобности, храни се углавном слабо а менаџерија захтева жртве од свих чланова заједнице. Због тога се утисило на хиљаде циркуса од којих и два најпознатија: „Клудски“ и „Париски циркус“ који је основан 1905 а таворио до 1930 кад је банкротирао.

Живот на точковима

Циркус је пре свега путовање, то је неопходни кисеоник за живот овакве врсте предузећа. Најважнија ствар је, потом, чврста организација програма која се одређује на више месеци унапред. Уговори са артистима закључују се на годину и две дана кад се одређује које се тачке од њих захтевају.

Циркус мора да располаже земљиштем. На пример, француски „Зимски циркус“, који је стар 108 година, почива на земљишту од 45.000 квадратних метара. На њему су три велика хангара за тракторе, за кавезе са животињама и за електричне уређаје.

Животиње и људи станују заједно, судбине су им испреплетане и уколико су, више здружени тачке су успелије. Од кога циркус живи? Од деце и широких слојева. Зато, кад крене на пут, он се обично усидри у близини железничке станице.

Вођење комерцијалне стране овакве установе представља

поздраве задивљене публике.

Само подизање шатри у ноћном месту није безначајна ствар. Већ тада треба заголицати радозналост грађана и задобити прву очигледну битку. Терен за шатор одреди се много раније, а треба да буде на прометном месту. Кад трупа стигне, шатори се подижу одмах, пред очима публике. Ово је једно од најстаријих правила циркуске заповести. Готово цео персонал ступа у дејство, јер је то дивна прилика да се покажу лепо развијена тела опаљена сунцем. Мра вињак је слојан, нико никоме не смета и закуцавање граничних кочића обавља се пред очима радозналих пролазника.

лоју. Добро организовани циркус треба да је спреман за претстава два сата по доласку у непознат град.

На каменима се налази сав потребан материјал. Сваки клин, кабл, жица, ексер или даска налазе се на своме месту и у дупликату. Карван се поставља у круг иза шатора, а он зачас постаје варошица на точковима од 50, 100 или 150 кућа. Ова кола су обојена упадљиво: црвено, жуто или плаво. На прозорима где станују артисти затегнуте су упадљиво лепе завеснице. Ту су и кавези са лавовима; словима тешко корачају поред ливрејанске послуге. Најзад је стигла и мала електрична централа, јер, уштеде ради, велики циркуси не маре да улазе у синтак градских претплатника електричне енергије.

Међу првима је јарбол

После припрема, прво се подиже главни јарбол. Висок је 12 до 14 метара а може да буде још виши. Подиже се рукама или чекрком. Један од најстаријих америчких циркуса „Барнум“ први је увео подизање јарбола помоћу слона.

Кров се састоји од округлих или четвртастих комада непромочивог платна. Спољни зидови састављени су од великих површина и тешко људима ако у току подизања дуне јаки ветар. Требаће много снаге, пожртвовања па и среће да не дође до незгодних последица.

Пошто се подигну кров и зидови, намештају се седишта и ложе. Људи могу мало да предахну, јер нису изложени погледу публике, али то не значи да смеју да успоре посао. Дох се подиже узвишење

Кловнова и трапезиста све је мање

Програм се састоји од три дела: атлете, кловнови и дресиране животиње. У неким циркусима преовлађују кловнови, у другим дресура, у трећима атлетске тачке. Свака тачка је веома важна, али кловнови су неопходан начин да све што се догађа пред гледаоцима. У наше дане, међутим, постоје и друга места са вавним програмом која привлаче артисте и кловнова је све мање. Људи који желе да се посвете артистичком позиву бирају друге гране, јер им се чини недостојним да макар и под маском играју личности којима се публика смеје. Један од великих проблема савремених циркуса састоји се у обучавању младих нараштаја.

Још је теже са атлетима, еквилибристима и трапезистима. Неки циркуси, хтели не хтели, обраћају све већу пажњу на усавршавање рада са животињама. Захваљујући „бекству“ кловнова и трапезиста, у арени су ушли, многобројне животиње: коњи, слонов, лавови, пантери, пуме, хијене, бели медведи, носорози, жирафе, змије свих врста, најразличитији мајмуни, па чак и пеликани, роде и жабе.

Да се један циркус води са успехом треба имати доста способности за организацију. Изнад и око циркуса дувају многи ветрови. Они што руше шатре и они који руше програме и финансије. Због тешког опстанка, има држава које циркусима дају знатну новчану помоћ без које би се њихове шатре заувек склопиле.

праву мудрост, јер трошкови издржавања некипут достигну астрономске цифре. Награде артистима веома су високе а о трошковима око издржавања менаџерије не треба ни говорити.

У наше време готово и нема малих циркуса. Живе једино велики, у којима је много шта модернизовано, на које су стално у покрету. Главни циљ овакве заједнице је турнеја. У сваком великом циркусу постоји човек који потсећа на начелника штаба једне армије. Пред њим се врло често налази географска карта са потцртаним местима. План путовања држи се у тајности, као и план напада армије. У-

лога оваквог службеника врло је велика, па ипак о њему публика ништа не зна. У циркуској фаланги као што су „Медрано“ или „Зимски циркус“ ради до 250 људи чији је посао значајан за опстанак установе, али њихово лице и њихово име заувек остају у сени.

Како се подиже шатор?

У те незнанце рачунају се и они што лепе плакате и разна „техничка“ лица: столари, ковачи, они који се старају за платно и подижу шатре, когитери, возачи, механичари, бравари, декоратери, кувари... То су они који не примају

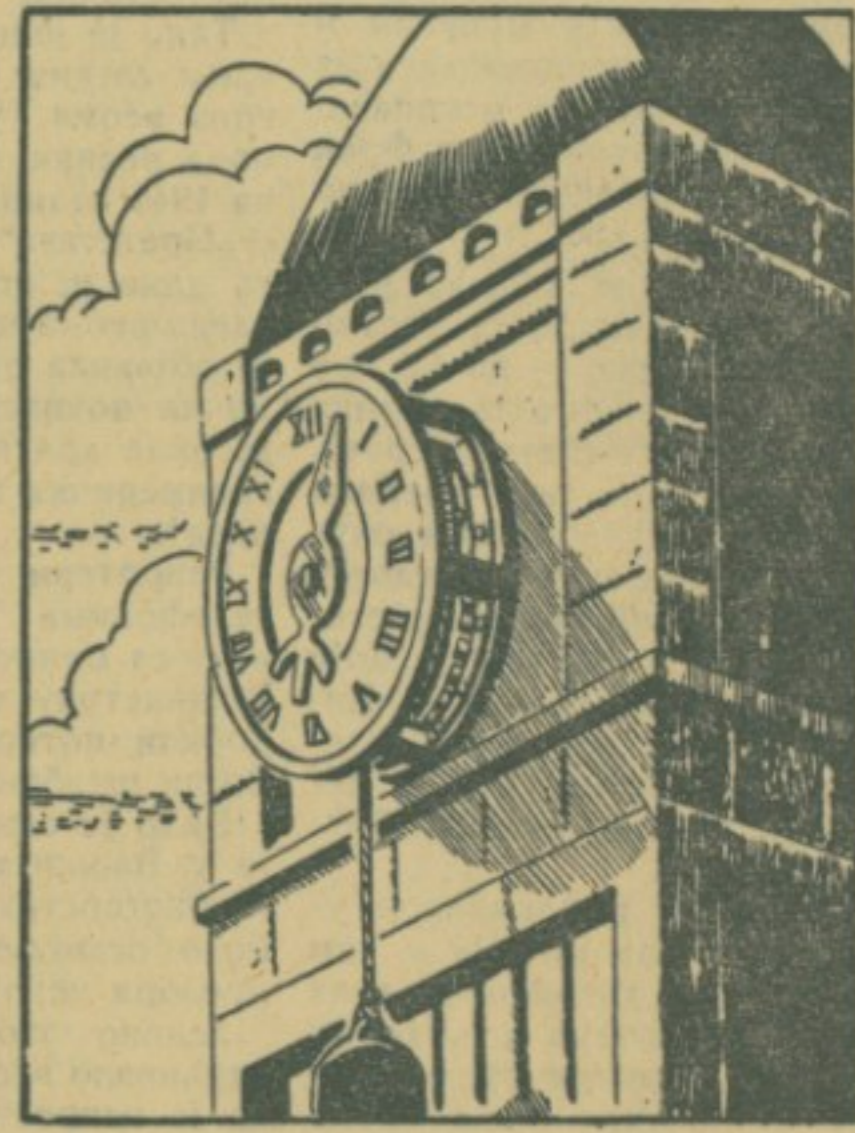
Круг за извођење циркуских тачака обележава са елегантним гестовима спретних руку и гипкок тела. Означен је улаз за публику, одређена су места за јарболе. Све тече као по

У СВЕТУ ПРОНАЛАЗАКА

ПРИЧА О ВРЕМЕНУ

Годинама је време било мерено воденим сатовима. Један од њих састојао се из једне мале зделе која је плувала по води. Кроз рупу на дну улазила је вода а период потребан да се она испуни и потоне одређивао је извесан део времена. Други: из суда је капала вода у зделу где се плывак са неком врстом казале пењао и њоме обележавао време на „градирном“ стубићу.

Многи верују да је први механички сат, тачније: мерач времена, направно око 990 године француски калуђер Жербер д'Орнам, каснији папа Силвестар II. Сат је радио помоћу тегова који су висели на ланцима, својом тежином вукли на доле и покретали механизам. Иако тај сат није био ни издалека тачан, значајно је крупан корак напред.

А онда је у употребу ушао пешчани сат! Два стаклена суда облог или куластог облика повезана тесним стакленим грлом. Док се песак из горњег суда пресепа у доњи кроз узан врат — одмерено је извесно време. Недостатак му је био једино тај што је одмах требало да се изврне и сада доњи суд пуни, како не би настао прекид у мерењу времена.

Године 1581 Галилеј је приметно да се дугтер на промаји љуља у правилним размацима и прелази за исто време увек исто растојање. Око 1665 почело се примењивати код сатова клатно. А онда је проналаском зупаника који је спречавао да се механизам окреће више него што треба, уједињен његов рад. Тада је сат у главном био пронађен. (Наставиће се)

Побеђене судбине

У Вадицу, главном граду кнежевине Лихтенштајн, налази се средиште једне од најнеобичнијих међународних организација: удружења сликара који не сликају рукама. Удружење је основано залагањем Арнолда Ериха Штигмана, немачког сликара који своје сли-

ри-Лујза слика од своје осамнаесте године. Још од малена научила је да се уместо рукама служи ногама. Она уме да пише, црта, шије, ради ручне радове, држи цигарету. Ишла је у школу као сва друга деца и увек је била једна од најбољих ученица. У њеним пејзажима и портретима нема ничег тмурног. Кори Риет, ћерка једног

мион и у паду Ирен је сломила кичму. Отада је прикована за постељу, готово савим парализована: од читавог тела може само да покреће главу, и то врло мало. Гвозденом снагом воље научила је да уснама држи четкицу и да слика. Тако је, лежећи у постели, створила свој сопствени свет. Све њене слике су малог формата; могућности су јој ограничене јер главу може да покреће само мало. Али, те мале слике зраче нарочитим, потетским сјајем: зелени брегови, тиха језера, дете зането игром.

Ирена Штрикер из Минхена била је здрава до осамнаесте године. Тада је, као и Кори Риет, оболела од децеје парализе. За свега 24 часа изменио се читав њен живот. „Безнадежан случај“, — говорили су лекари припремајући њене родитеље на најгоре. Али, пожртвована нега родитеља спасла јој је голи живот. Међутим, никад више није могла да покреће ноге и руке. Усне су морале да за мене шаке.

Свој други живот почела је као сликарка. То ју је стајало натчовечанских напора и много проливених суза. Прво је покушала да слика својим деформисаним прстима али није успела. У помоћ је притекао Ерих Штигман, заштитник и учитељ сликара без руку: дошао је и показао јој како да слика уснама. Њене љупке, помало наивне слике познате су не само у Минхену, њеним родном граду, већ и у читавој Немачкој. Једно минхенско издавачко предузеће, које за рачун удружења сликара без руку објављује репродукције њених чланова, издаје и њене слике на празничним честиткама.

холандског радника из Цандама дошла је здрава на свет. Била је љупка, весела девојчица. А онда се, у петој години сручила несрећа: Кори је оболела од децеје парализе. Никад више није научила да хода, никад више није могла да се служи рукама и ногама. Кори Риет је заувек прикована за столицу на точковима. Њене усне постале су њене руке.

Сви људи из Цандама, једног предграђа Амстердама, познају Кори која седи крај прозора приземље куће својих родитеља и уснама слика слике чудне лепоте.

Филис Ирен Нарткот већ 35 година лежи у кревету. Била је весела, необуздана девојчица. Једног дана, возећи се са својим братом на мотору, доживела је несрећу. Мотор је налетео на ка-

ке израђује држећи четкицу — устима! Овој међународној организацији припада и неколико сликарки које не могу да се служе рукама, па чак и једна која их уопште нема. Организација се брине за излагање и продају њених слика, додељује стипендије и помаже их у сваком погледу.

Мари-Лујза Тове-Аник из Стразбура даровит је уметник. Сваког дана по неколико часова седи она за штафелајем иако нема руке. Све њене живописне слике насликане су ногом. Уместо прсти на руци, она држи четкицу прстима ногом.

Родила се пре 32 године као дете здравих родитеља. Отац јој је радник у једној фабрици хартије. Лекар је био запрепашћен кад је угледао новорођенче — тело коме су недостајале руке. Ма-

У првим БОРБЕНИМ РЕДОВИМА

Последњих пролећних дана, јуна 1944 године, читав свет је очекивао вести о почетку савезничке инвазије, о последњем удару који је требало да убрза ослобођење неколико стотина милиона становника Европе.

На Источном фронту је велика офанзива Црвене армије мрвила елитне немачке дивизије. У Италији су савезничке јединице заузеле град за градом, па је на ред дошао и вечни град — Рим.

У Југославији су НОВ и ПОЈ ослободили десетине хиљада квадратних километара а најважније комуникације биле су за окупатора несигурне као стазе крај понора у ноћи.

Само на такозваном „Атлантском бреду“ још су остали недирути бункери и минска поља припремљена за савезнике, чије је искрцавање и напредовање кроз Француску до немачких граница стално очекивано.

Реч инвазија лебдела је у ваздуху. Новинари су стално били на опрези — ко ће прво јавити да је почела велика битка Другог светског рата. Радио је пре свих требало да обавести слободне и окупирани земље о том догађају и зато су највеће радиостанице у свету послале своје специјалне дописнике у Енглеску да се прикључе штабу ратних извештача и репортера који су пратили битку у Европи.

Инжењери и техничари учинили су све што је у тим данима било могуће да веза између репортера и њихових матичних станица преко океанских просторана буде што боља.

„Миришало је на инвазију, али нико ништа није хтео да каже. Чак су и они најобавештенији човинарски извори ћутали. Све је, из разумљивих разлога, било обавијено велом тајне, јер су непријатељски агенти и прислушне службе пратиле сваку радиовест, сваки редак у новинама“ — пише у својим „Успоменама“ један од ратних дописника.

У тој општој напетости догодило се и један мало комичан инцидент.

У радиостаницама и дању и ноћу су се смењивала дежурства новинара, спикера и техничара да би се вест о инвазији објавила чим стигне, а и остале редакције, првенствено агенције, имале су на сличан начин организовану службу. У то време, 3 јуна, у

лондонском бироу агенције Асошиетед-прес на ноћној служби била је дактилографкиња Џоан Елис. Беспослена, она се вежбала на телепринтеру — пробала везу са централом у Њујорку. Једног тренутка узела је перфорирани пантљичку бачену крај телепринтера на којој је неко, такође вежбајући се, откуцао „вест“ о почетку инвазије.

Телепринтер је пренео вест у Њујорк и велика радио мрежа CBS у 16 часова 39 минута и 15 секунди прекинула је једну репортажу да би објавила „специјалну вест“ о почетку инвазије на Нормандију.

Само минут и петнаест секунди касније поново је прекинута емисија да би се објавило како вест о почетку инвазије није „проверена“, а сасвим касно увече — да је она нетачна.

Тако је једна дактилографкиња сасвим случајно направила веома успешну пробу пред велики догађај од 6 јуна 1944 године.

„Претстава“ је започела тога дана и, што може да изгледа веома чудно, вест о њој је објавила прва — једна немачка новинска агенција. То је била кратка депеша: „Англоамеричка инвазија је почела“.

Репортери су специјалним телефонима хитно тражили везу са министарством рата у Вашингтону и Лондону да би добили потврду, али узалуд. Војни штабови су ћутали. Било је само примећено да је у Вашингтону на згради Министарства рата те ноћи било осветљено много више прозора него обично.

Једино што је донекле потврђивало вест о инвазији била је непрестано понављана опомена Радио Лондона становништву Европе које живи у појасу 18 миља од обале да се уклони од путева, мостова и железничких пруга.

Најзад у 3 часа и 32 минута успостављена је радио веза између Лондона и Вашингтона да би један официр, пуковник Ернест Дупи, прочитао саопштење од 21 речи:

„Под командом генерала Ајзенхауера савезничке поморске снаге, помогнуте јаким ваздушним формацијама, почеле су јутрос искрцавање својих армија на северној обали Француске“.

Али, то је био ипак сув извештај штаба. Главне податке требало је да даду репортери који су се налазили на терену заједно са јединицама у десантним чамцима, са падобранцима или у бомбардерима који су се спремили

да нападну непријатељска постројења у позадини и пресеку им комуникације.

Први извештај са новог бојишта, примљен у Лондону, написао је познати репортер Рајт Брајен.

„Био сам у првој групи авиона који су полетели са једног носача да би пребацили наше људе у Европу. Кроз задња врата нашег авиона бацило се у бездан ка тлу

окупирани Француске, са свом спремом и муницијом, седмнаест падобранца под командом једног потпуковника“.

Репортер Ван дер Кук чим се вратио са бојишта, написао је:

„Пошто смо бацили последњи товар бомби на непријатељске линије почела је инвазија. Из авиона нисам могао да видим ништа друго до неколико падобранских купола на земљи, као и неколико немачких тенкова који су се кретали крај жица или ивицом плаже. Наш митраљеац са раскршћа успео је да запали два тенка“.

Ричардсон и Милер репортери радиостанице налазили су се на палубама десантних чамаца.

„Управо сам се вратио са прилаза обалама Француске где сам посматрао уводну фазу једне од највећих инвазионих операција у историји, — пише један од њих. Налазио сам се на мосту једног торпедног чамца који је прешао Ламанш у првој групи десантних јединица.

Видео сам како долећу стотине бомбардера из Енглеске, изручују свој убиствени товар на непријатеља и враћају се у базе. Запазих смо и стотине „Дакота“ које су бациле падобранце и опрему групама на француској обали“.

Једну од најзбуђивијих репортажа снимно је на командном мосту једног ратног брода репортер Никс. Магнетофонска трака забележила је ово:

„... Сада је двадесет до

шест. Десантни чамци су искрцани са бродова и сада иду према хоризонту Француске у дугим неправилним редовима...“

... Поред нас пролазе десантни бродови амфибиског типа натоварени тенковима, камионима, булдожерима и трупама. У цик-цак линијама они секу морску површину према обали...“

Три бојна брода „Тексас“, „Невада“ и „Арканзас“ налазе се поред обале и својом артиљеријом бомбардују нацистичке батерије. Прве савезничке снаге додирују тле Француске...“

Нисмо видели ни један непријатељски авион на небу, али сада је на нашем броду дат знак за ваздушну узбуну.

Противавионска артиљерија диже своје цеви према небу. Ви свакако чујете motore непријатељских авиона...“

На овом месту се речи репортера губе у експлозијама бомби и ломљави коју је забележио магнетофон.

Затим се репортер поново јавио.

„Тренутно је мир... Дозволите ми само да дубоко удахнем ваздух. Изгледа да је напад заустављен. Ништа се не види у ноћи...“

... Изгледа да опет долазе (шум мотора пратио је његов глас) Још један долази... Неки пламен пада преко неба... Авион је погубен... Посада кличе од радости. Чујете и сами“.

Из дана инвазије сачуван је један фотографски документ. Прилично бледа фотографија, коју је снимно један од ратних репортера, приказује како се у првим редовима војника који се искрцавају из десантних чамаца налази човек, такође у униформи, са магнетофоном о боку.

То је био један од првих радио репортера и новинара уопште који су ступили на окупирано тле Француске 6 јуна, на дан инвазије, или на Д-дан како га назива историја...“

БОЉЕ ИКАД НЕГО НИКАД

Док је једна жена посматрала излог антикварнице у јужнофранцуском месту Лим, изненада је рањена пушчаним метком, због чега је морала бити пренета у болницу. Истрагом је утврђено да су у радњи чистили једну стару пушку па је том приликом дошло до пуцања. Метак је пробио излог и рањено жену. Пушка је редак примерак из једне колекције оружја, а била је напуњена 11 маја 1745 за борбу против Енглеза код Фонтеноја. Метак је мировао у цеви 214 година да би, из чистог мира, најзад био испашен.

WALT DISNEY ТРЕЋИ НА ПЛАНИНИ

У КАМЕНОМ ОВАКУ РУДИ ПОКУШАВА ДА СЕ ОСЛОБОДИ. ОХ САМО САМО ДА СЕ ПРОБУДЕМ! ПЕЊЕ СЕ САНТИМЕТАР ПО САНТИМЕТАР ИЗНЕНАДА, ШУМ КАМЕЊА КОЈЕ СЕ КОТРОЛА СВЕЛОСТ! ПЛАВО НЕБО!

ПРОЛАЗ ПОСТОЈИ! У СТРАХОВИТОЈ НАПЕТОСТИ ОСТАЛИ ОЧЕКУЈУ КАКАВ БИЛО ЗНАК ОД РУДИЈА НАЈЕДНОМ. 3000 ЛИНИ 000 УС-ПЕО ЈЕ! НАШАО ЈЕ ПУТ!

РУДИ ЈЕ СПРЕТНО СПУСТИО УЖЕ, ДРУГИ КРАЈ ПРИЧВРСТИО ЗА ВРХ СТЕНЕ И НАПРЕГАО СЕ ДА ПОМОГНЕ ПРВОМ ЧОВЕКУ. ЗА НЕКОЛИКО МИНУТА СВА ЧЕТВОРИЦА НАЛАЗИЛА СУ СЕ У ПОДНОЖЈУ ПОСЛЕДЊЕГ УСПОНА! ТАКО ПРЕД ЦИОМ СМО!

УБРЗО ЈЕ ПЛАМТЕО ОГАЊ ИЗМЕЂУ ДВА РАЗАПЕТА ШАТОРА. ПРЕД САМУ ЗОРУ РУДИ СЕ ПРОБУ ДНО. А...? КАО ДА ЈЕ НЕКО УСТАО! ТО ЈЕ САМО КРЕКНУТО ЈЕ НА ПОСЛЕДЊУ ЕТАПУ...САМ! НАСТАВИЋЕ СЕ

Електронски »ваувау«

У Холандији је почела да се продаје једна играчка — пас од чоје, у чијој унутрашњости има ништа мање него 5 малих мотора, 70 цеви и 21 транзистор. Пас се сам креће према сваком светлосном извору, али се одмах враћа натраг ако светло постане сувише јако, управо кад му се сувише приближи. У ушима овог електронског »ваувау« уграђени су мали микрофони. Чим се изговори његово име треперење изазове импулс и пас стаје да маше репом. Ако га погледите по глави он почне да вам лиже руку.

Као више млазњака

Очевици чужу да је бука коју производи торнадо страховита. Она се може упоредити са буком стотине авиона на млазни погон, или оном коју би произвело више хиљада железничких вагона

кад би нам одједном прошли изнад главе. Ту буку производи ветар који се креће 645 до 905 км на сат. Просечни торнадо је мање бучан — његова брзина износи свега 25,7 км на сат.

Мост преко Босфора

Преко Босфорског Мореуза, како пише турска штампа, изградиле се мост који ће повезивати Европу и Малу Азију. Дуг 1340 метара он ће стајати 55 метара изнад површине. Изградња ће трајати око три године, а да би се покрили расходи наплаћиваће се мостарина све док се не амортизује.

Неукусна шала

Пре неки дан на њујоршком аеродрому се више од два и по сата задржао је-

Где ми значите?

Едисонов кратер

дан „Боинг 707“ који припада немачкој ваздухопловној компанији „Луфтханза“. Неко је телефоном јавио да се у авиону налази бомба. Пошто се у последње време десило неколико несрећа баш услед експлозија бомби, авион је детаљно прегледан. Полиција је морала да претресе и пртљаг 91 путника, колико их је било у авиону, али експлозив није пронађен и авион је наставио пут за Франкфурт.

Советски научници су открили нове кратере на Месецу захваљујући детаљним студијама фотографија које је синио спутник III на свом облетању Месеца. На основу њиховог предлога совет-

ска академија наука дала је имена познатих научника и књижевника низу нових кратера. Међу осталима: Херц, Пастер, Едисон, Максвел, Жил Верн, Марија Кири и Ђордано Бруно.

Из 11 века...

У Норвешкој се могу наћи цркве грађене од дрвета још половином 11 века, када је хришћанство почело да се прима. Традиционални стил раних Викинга комбинован је са европском готском архитектуром. Сliku ове норвешке цркве донела је једна уметничка публикација УНЕСКО-а.

Непожељне фунте

Нове британске фунте у банкојтама са сликом краљице Елизабете наишле су на веома лош пријем у банкама Велике Британије. Срба није настала због неких несимпатија према краљици него због друкчијег нумерисања банкнота, што отежава контролу. Досад су се бројеви на фунтама налазили десно горе и лево доле, а сада лево горе и десно доле, тако да је контрола отежана — нарочито за леве.

Сваки метар 133 марке

Да би се роман „На зеленој обали Шпеа“ снимео за телевизију, потребно је два милиона немачких марака. Режиер Фриц Умгелтер употребио је готово 15 километара филмске траке тако да сваки метар стаје 133 марке. Овај филм ће се на немачкој телевизији приказивати у пет наставака.

Као сензација...

На аукцији уметничких вредности у Амстердаму тражено је 280.000 марака за један сликар. Рађен у „златном столећу“ — 17 веку, сликар је дело познатог уметника Лохана Лутме. Друга два која је израдио уметнички кујунџија Адам фон Вианен из Утрехта продати су за по 125.000 марака.

Колико чега...

Око 56% породица у Америци су љубитељи „животиња“ које држе у кући. Међу најомиљеније спадају тропске рибице (120 милиона), затим мачке (27 милиона), онда долазе папагаји (15 мили-

на), па канаринци (6 милиона), корњаче (3 милиона), златне рибице (12 милиона), а има чак и 10.000 скункова. Паса је око 2 милиона мање него мачака, али се, изгледа ипак највише новца троши баш на њих.

Аутобанке у Италији

До краја године у Риму и Милану биће организоване прве „аутобанке“ по угледу на банкарске шалтере за аутомобилисте у Сједињеним Америчким Државама, Енглеској и Француској. Аутобанке у Риму биће инсталиране у једној великој гаражи и пословаће тако да возачи не излазе из својих кола. Шалтери аутобанке преко телевизора и поштанских цеви кроз које функционисне компримиовани ваздух брзо ће проверавати стање рачуна сваког свог коментента.

40 фабрика

Интересовање за електронске машине све више расте. Оне постају неопходне не само научним установама, већ и индустрији, привреди, администрацији. У Великој Британији се 40 фабрика преоријентише на производњу рајонских електронских машина које обављају многе послове.

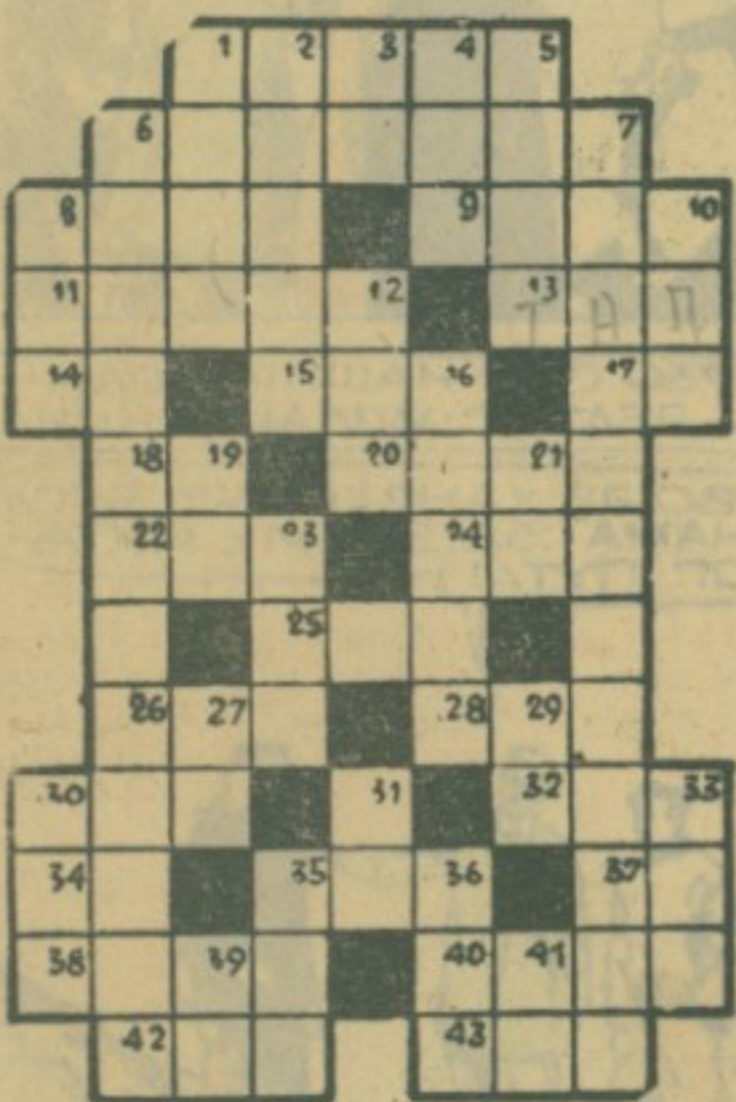
Најмање возило

Најмање возило на свету, које се креће помоћу мотора, конструисао је студент Луј Ричард из Чикага. Његови точкови су мали као на ролушама. И поред овога возило развија брзину од 20 километара на сат. Кад паркира своја „кола“ Ричард скине точкови и ставља их у торбу. Сигуран је да му нико неће однети „ауто“.

Водоравно: 1) град у Француској; 6) роман Виктора Игоа; 8) домаћа животиња; 9) индијански чмањ; 11) једна од САД; 13) део; 14) предлог; 15) страна женско име; 17) разум; 18) негација; 20) место у Срему; 23) река у Аустрији; 24) врста афричке антилопе; 25) показна заменица; 26) једно варијанте; 28) врста грожђа; 30) болња; 32) мушко име; 34) хемиски знак за радијум; 35) проналазач оптичког телеграфа; 37) хемиски знак за индијум; 38) енглески економист (18 век); 40) личност из Дизнијевих стрипова; 42) целокупна; 43) грчко слово.

Усправно: 1) основа; 2) просторија; 3) хемиски знак за радон; 4) страна мушко име; 5) сирће; 6) име и презиме немачког композитора (19 век); 7) свечано додељивање титуле; 8) птица певачица; 10) град у Немачкој; 13) показна заменица; 16) један хемиски елемент; 19) слово латинице; 21) река у Аустрији; 23) врста Јелена; 27) лична заменица; 29) два самогласника; 30) чокоат; 31) африкањка; 33) папагај; 35) упитна заменица; 36) прилог за време; 39) страна мушко име; 41) коњ.

Водоравно: 1) Гапа; 8) вањина; 7) тонк; 8) Кири; 10) Родос; 12) мли; 13) Икка; 15) мо; 17) Армин; 19) Арг; 21) Арса; 22) тандем; 24) шала; 25) лев; 27) окуца; 28) та; 30) пита; 32) еш; 34) тапир; 36) нож; 38) мала; 39) каравани; 41) Рени.

Усправно: 1) Ганди; 2) Анкона; 3) ни; 4) али; 5) вео; 6) ари; 7) трема; 9) Илона; 11) Скард; 14) амрел; 16) ортак; 18) Исмет; 20) Галуп; 23) накит; 24) Шопен; 26) ватра; 28) атаман; 31) Алаши; 33) шок; 35) или; 37) жар; 40) ре.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

РАЧУНСКИ ЗАДАТАК

У једном друштву су захтевали да сваки каже своје године. Први рече: — Ако обе цифре броја мојих година саберете и збир помножите са пет, производ ће показати колико ћу бити стар кроз четири године. Колико му је година? (Имао је 48 година (4 + 8) 5 = 50 - 4 = 46).

СА ПЕТ ПРАВИХ ЛИНИЈА

Преко овог цртежа треба превући пет правих линија, које ће издвојити за себе сваку слику: сунце, месец и звезде.

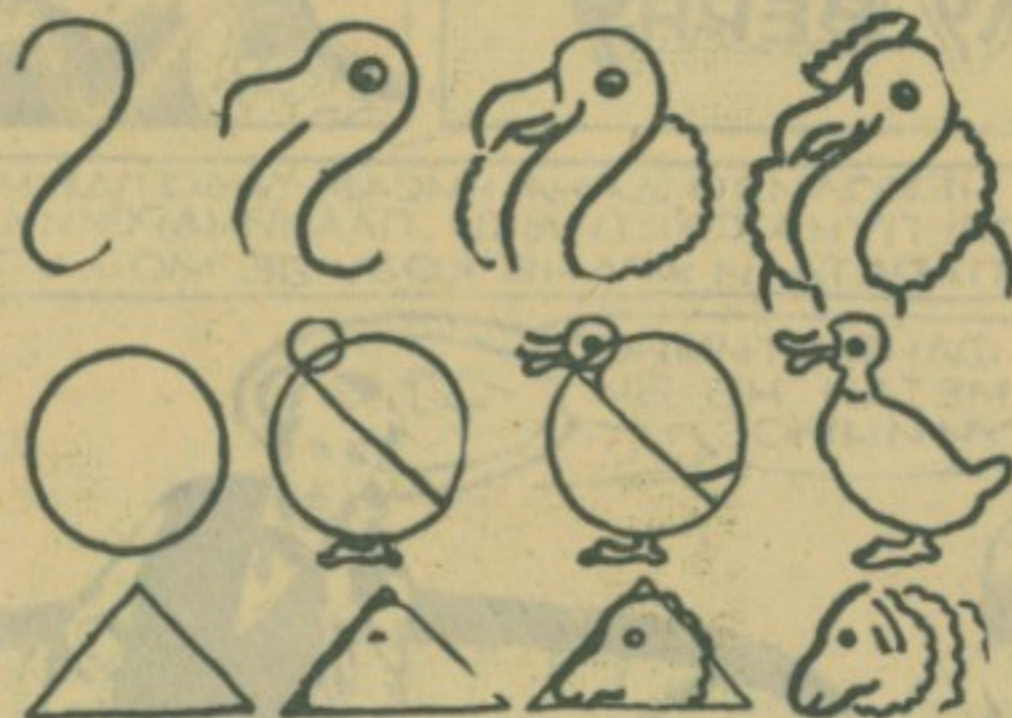

Ово може свако ако се мало помучи!

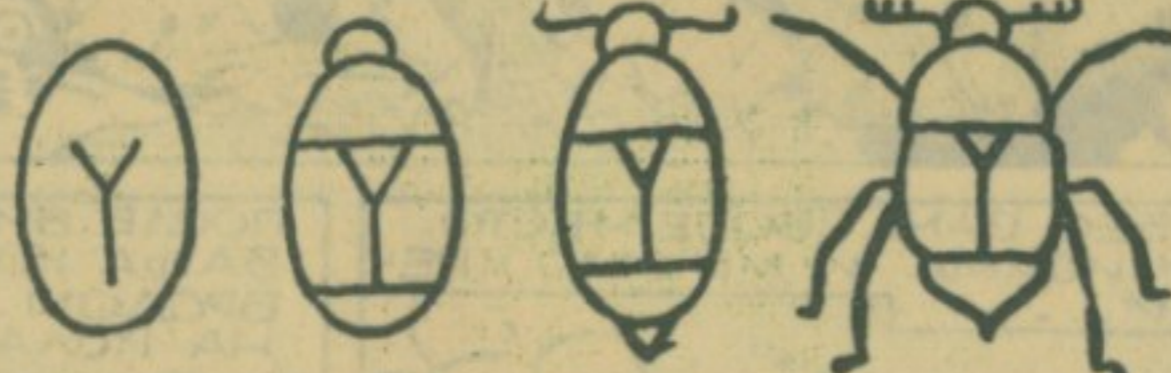
ЧАРОБНИ КОНАЦ

Кад белом концем привежемо оловку а другим крајем врх иглицу на улапљиво конач, хоће ли оловка висити и кад конач изгори? Неће! То кажете ви, а ми кажемо: хоће! Растопите кухињску со у води, али јак раствор, па у њега потопите бели конач. После извесног времена, кад је конач довољно умно славу воду, извадите конач и осушите га. Готово измало се не разликује од обичног белог конача. Усољени конач привезите за иглицу, а за други крај оловку. Упалите конач. Он ће изгорети, али његов пепео, који се створио од ланца невидљивих соних кристалића држаће и даље оловку.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

И ћурку, патку, јагње, нацртаће лако свако без питања: како?

Овако се јаје претвара у бубу.

ЧУДНОВАТА АЗБУКА

А - I З - E Б - C Д - Ф
Б - I И - O O - L X - Ф
В - / J - Ч П - Ш Ц - Ц
Г - L К - O P - * Y - Ч
Д - T Л - A C - Q Y - #
Ъ - H Љ - A T - X Ш - Z
Е - T M - * T - J
Ж - H H - O Y - A

Нашим малим читаоцима дајемо ову азбуку да би забављали се писали писма својим друговима.

Јесте ли већ чули да...

... кад афричка птица тураку покисне, њена велика пера на крилима, која се од-

... У Великој Британији врше се пробае с пет различитих робота који ће на станицама и у вагонима подzemне железнице продавати 1260 врста возних карата. Роботи ће одговарати и на нека лажна питања која ће путници испитивати на картама.

... последња мерења показала су да дебелина леда на Антарктику износи на неким местима чак и 4.200 метара.

... у давна времена саксонски мореплов-

ликују изванредно блештавом пурпурно-љубичастом бојом, изгубе своју лепоту. Ако тако мокра крила човек додирне прстима видеће да пера пуштају боју као каква лоше обојена тканина.

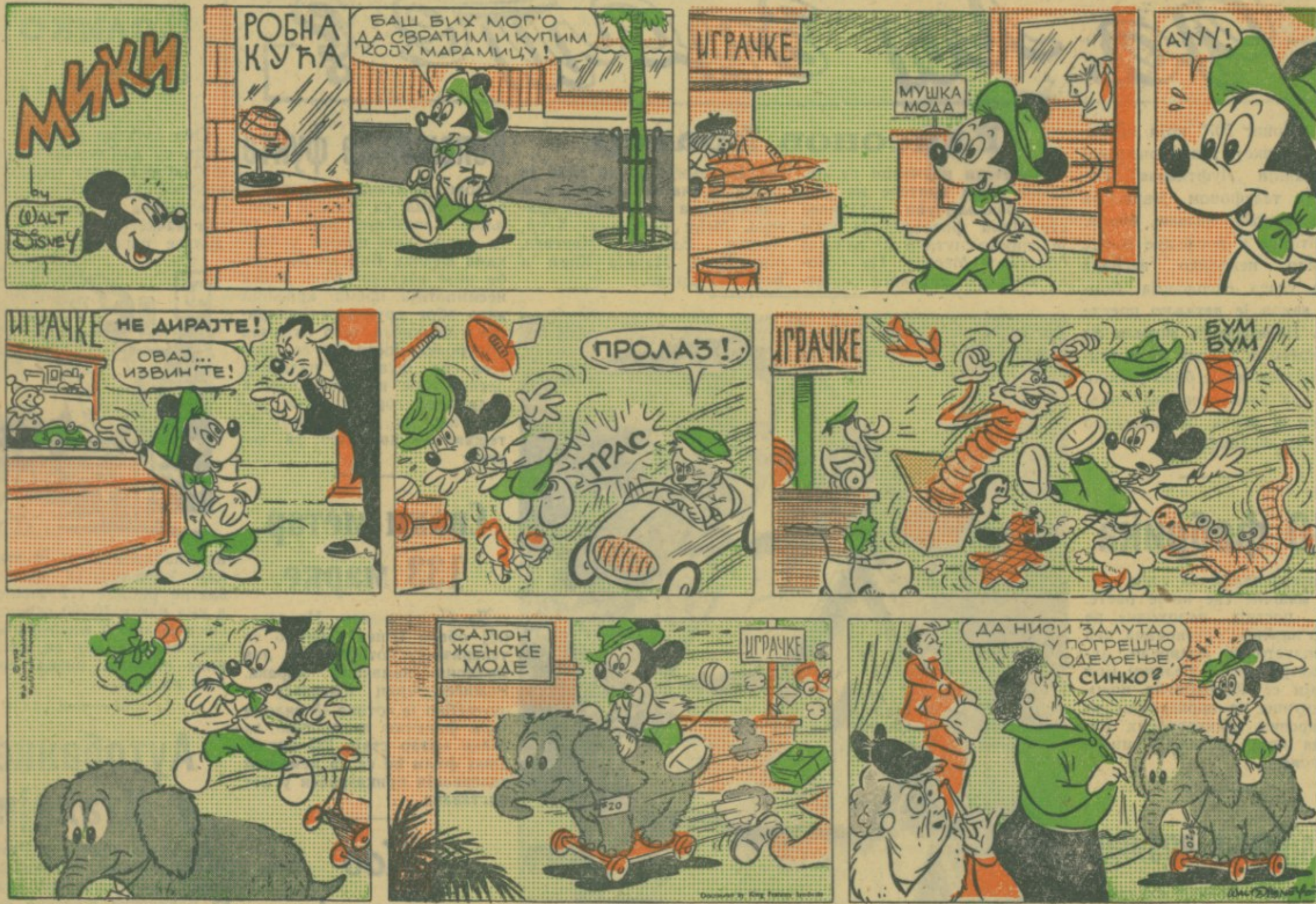
... памфлет, назив за мањи спис којим се неко напада и исмева, постао је од „Памфилијуса“, имена једне популарне комедије из 12 века.

... прве пагоде јављају се у Кини у првом веку наше ере.

... верица се већом брзином вере уз дрво но што трчи по равни земљи.

ци веровали су да узбурано море може да се умири ако се у њега баци семење од ричиусовог дрвета. ... први омнибуси, кола с коњском запрегом за превоз већег броја путника, појавила су се у Паризу 1662 године на иницијативу француског математичара, физичара и филозофа Блеза Паскала „за лица која немају могућности да се користе личним кочијама или носивкама“.

ЗА БОЉИ САОБРАЋАЈ

Шилџа се хвали:
 — Данас сам и ја нешто учинио да саобраћај у нашем граду буде бољи, вреднији и

— ???
 — Па да, данас сам продао свој ауто.

ШИЉИН АУТО

Шилџа имао аутомобил и сто пута се хвалио како за његову оправку никада није дао ни пет пара. Наравно, сви су сумњали у то, али је један механичар потврдио Шилџине речи:
 — Шилџа је говорио истину. Ја му већ пет година редовно вршим оправку на аутомобилу, али до данас од Шилџе нисам добио ни пет пара! Он заиста не лаже!

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је јастожара?
 Шта су тевтати?
 Шта је рафт?
 Шта су пауке?
 Шта је панч?
 Шта је урнис?

ОДГОВОР:

ЈАСТОЖАРА је вибњак за живе ракове: јастоге, хланове, раковнице и друге. Јастог, морски рак, може бити дуг до 70 сантиметара, а тежак до шест килограма. Живи крај камени

те обале. Грабљива је. Има га и у Јадранском Мору. Јастог је највише цењен због своје веома укусног меса и зато је у трговини најскупљи рак.

ТЕВТАТИ су били галски богови, на које су Гали гледали као на своје претке.

РАФТ је енглеска реч и означава острво од траве и дрвећа које плива по реци. Има их на америчким рекама, а нарочито на Мисисипи.

ПАУКЕ је ритмички, ударачки инструмент од коже. Удара се палицом по горњем делу обложеном кожом или сунђером.

ПАНЧ је главно лице енглеског марионетског позоришта по коме је оно добило и име.

УРНИС је одвајање великих маса стена или земљиних са планинских страна и њихово стропоштавање или клизање низа стране.

ПУТОВАЊЕ У СРЕДНИШТЕ ЗЕМЉЕ ПО ЖИЛУ ВЕРНУ

СЛЕДЕЋИХ НЕКОЛИКО ДАНА НИСАМ ЗНАО ГДЕ МИ ЈЕ ГЛАВА КУЋА НАМ ЈЕ БИЛА ПРЕПУНА СВЕТИЉКИ, ПЛАНИНАРСКИХ СЕКИРА, ЛЕСТВИЦА, НАУЧНИХ АПАРАТА И ХРАНЕ КОЈУ ЈЕ МОЈ УЈАК СПРЕМИО ЗА ПУТ.

УСКОРО ЈЕ СВЕ БИЛО ГОТОВО: ОПРОСТИО САМ СЕ ОД СВОЈЕ ВЕРЕНИЦЕ ГРОЗБЕНЕ, ШТИБЕНИЦЕ МОГ УЈАКА...

ЗАУЗЕО САМ СВОЈЕ МЕСТО У КОЧИЈАМА И МИ СМО КРЕНУЛИ...

ПОСЛЕ ВИШЕ СЕДМИЦА ПУТОВАЊА КОЧИЈАМА, ВОЗОМ И БРОДОМ, НАЈЗАД СМО СТИГЛИ НА ИСЛАНД.

УБРЗО СМО НАШЛИ ВОДИЧА, ЈЕДНОГ ИСЛАНЂАНИНА

